D R A U G A S

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1968 METAI, BIRŽELIO MĖNESIO 1 D. / JUNE 1, 1968 / PART TWO NR. 129 (22)

KNYGA, PASVERIANTI VISĄ MŪSŲ IŠEIVIJOS LITERATŪRĄ

Veikalą "Lietuvių literatūra svetur 1945-1967" pasitinkant

Artimiausiu laiku išeina pirmą kartą tokio pobūdžio knyga išeivijoje, o gal ir visoje mūsų literatūros istorijoje, kolektyvinis veikalas, kuriame atskirus mūsų literatūros žanrus aptaria A. Vaičiulaitis, K. Keblys, R. Šilbajoris, S. Santvaras, Vl. Kulbokas. Užbaigiamąjį straipsnį parašė J. Girnius, laikotarpio bibliografiją pateikė Č. Grincevičius, o leidinį redagavo Kazys Bradūnas. Šį didelį veikalą leisti pasiryžo "Į Laisvę fondas lietuvių kultūrai ugdyti", kuris ir įsteigtas leisti pelno nenešantiems leidiniams. To fondo pirmininkas yra dr. Kazys Ambrozaitis. Jam ta proga ir pateikėme keletą klausimų.

— Kam atėjo mintis paruošti ir išleisti tokį mūsų išeivijos literatūrą pasverianti ir išvardijantį veikalą?

— Mintis įvertinti ir aprašyti lietuvių literatūrą, pasirodžiusią svetur, vystėsi jau daugelį metų. Dr. Juozas Girnius apgailestavo, kad sustojo "Literatūros Lankai" ir pasiūlė dar besikuriančiam "Į Laisvę fondui" kas metai išleisti literatūros metraštį, kuriame tilptų kritikos straipsniai ir vertinimas visos per metus išėjusios lietuvių literatūros. Fondo valdyba tą pasiūlymą priėmė ir pirmojo tomo redaktoriumi buvo pakviestas dr. Henrikas Nagys. Po ilgesnio susirašinėjimo ir vėliau redaktoriui pačiam atsisakius, ši mintis buvo atidėta. "Į Laisvę fondo lietuviškai kultūrai ugdyti" planavimo komisija kreipėsi į prof. J. Brazaitį, prašydama imtis paruošti veikalą, apimantį lietuvių literatūrą, išėjusią svetur per paskutinį dvidešimtmetį. Jis tačiau dėl savo katos ir kitų darbų šio užmojo atsisakė. Poetas K. Bradūnas įvairiomis progomis pašnekesiuos ir spaudoj dažnai kėlė dar paruošto kolektyviniu būdu veikalo reikalingumą. "Į Laisvę fondo" planavimo komisiją tad ir pakvietė K. Bradūną organizuoti visą darbą ir veikalą ruošti kolektyviniu būdu. K. Bradūnas šį sunkų užmojį vykdyti sutiko ir tuoj pat angažavo eilę rinktinių asmenų studijinių temų rašymui. Dalis jų, kiti net po metų laiko, nuo talkos vėl atsisakė, kiti gerokai vėlavo. Praėjo daugiau kaip dveji metai, kol Bradūnas atsisakiusių vietas užpildė kitais autoriais, kol gautą medžiagą sutvarkė ir pažadėjo "Į Laisvę fondui", jog "Lietuvių literatūra svetur 1945-1967" rankraštis bus paruoštas laiku ir atiduotas spaustuvei, kad "Į Laisvę fondas" jį išleistų šiais sukaktuviniais metais.

"Į Laisvę fondo lietuviškai kultūrai ugdyti" išleistų knygų pluoštas.

— Teko patirti, kad knygos spausdinamas tik 1000 egzempliorių tiražas. Gi atminus, kad tai vienintelė tokia knyga, turinti ne tik mokslinės, bet ir informacinės, kiekvienam lietuviui įdomios reikšmės, ar nėra toks tiražas per mažas?

Dr. Kazys Ambrozaitis, "Į Laisvę fondo lietuviškai kultūrai ugdyti" pirmininkas.

— Liuksusinis išleidimas 700 puslapių knygos daug kainuoja. Tiražas tą kainą dar padidina. Tam tikrą kiekį nupirks lituanistinės mokyklos, mokytojai, dalį kita visuomenė. Turimais apskaičiavimais, tokio tiražo turės pakakti, nes knygos laikymas sandėliuose yra nuostolingas. Be fondo narių, kitų nuolatinių prenumeratorių neturime. Knyga pardavimui atiduodama kioskams, leidykloms, organizacijoms. Fondas nėra knygos klubas ar leidykla. Mūsų tikslas yra parūpinti labiausiai reikalingą knygą ir ją atiduoti visuomenei. Tikime, kad skaitytojas susiras gerą knygą, nesvarbu, kokioj lentynoj ji bebūtų.

— Kiek žinoma, fondas yra užsimojęs leisti knygas, kurios finansiškai neapsimoka, tačiau, kaip pasirodė, kad kai kurie fondo leisti veikalai išparduoti, todėl įdomu būtų patirti, ar fondo lėšas vis iš šalies reikia papildyti?

— Kai kurios knygos, kaip J. Girniaus "Tauta ir tautinė ištikimybė", Sūduvio "Vienų vieni" ir Daumanto "Partizanai" buvo išgraibstytos per keletą mėnesių. Jų kaina specialiai buvo nustatyta žema, kad knyga greičiau pasiektų skaitytoją. Palyginus vidurkį septynių fondo parūpintų knygų išlaidų, tiktai pusė išleistų pinigų begrįžo. Turint galvoj kai kurias dar neišparduotas knygas, kiekvienai naujai knygai lėšas reikia papildyti aukomis. Fondas iš knygų leidimo pelno nedaro. Leidžiamos tik tokios knygos, kurių labiausiai reikia ir kurių komercinės leidyklos dėl neabejotinų nuostolių nesiima leisti. Vis dar tenka apgailestauti, kad knygos paruošimas autoriui niekad neapmokamas, duodamas tik simbolinis honoras, kai tuo tarpu normaliose sąlygose knygos atspausdinimas teturėtų kainuoti tik mažą dalį to, kiek kainuoja autoriaus darbas.

— Kaip žinome, fondas efektyvia suma parėmė dr. V. Vardžio redaguotą ir Praeger leidyklos išleistą knygą "Lithuania under the Soviets". Kaip sekasi šios knygos platinimas ir ar galima tikėtis, kad leidinys grąžins į ją įdėtas sumas, nors moraline prasme veikalas, be abejo, yra nejkainojamos vertės?

— Panaši problema yra ir su amerikiečių leidyklomis. Jeigu veikalas yra nepopuliarus ir nepataikaujantis skaitytojui, tai sunkiai leidyklų priimamas. Šiuo atveju pakliuvimas į Praegerio leidyklą buvo paties dr. V. Vardžio nuopelnas, nes ši leidykla priima tik jau žinomų autorių veikalus. Šios knygos paruošimą ir išleidimą teko paremti žymiomis sumomis, kurios, aišku, pilnai niekad nesugrįš. Čia irgi reikalinga visuomenės pagalba: įdėti pinigai dalinai sugrįžtų, jeigu daugelis reikalautų, kad jo apylinkės viešoji biblioteka ar universitetų bibliotekos įsigytų dr. Vardžio knygą. Tai būtų didelis pasitarnavimas Lietuvai. Be kitų, buvo dar vienas motyvas leisti šią anglų kalba knygą apie pavergtą Lietuvą, kad ji pakliūtų į tarptautinius knygų katalogus. Tai pasiteisino, nes pirmieji užsakymai atėjo iš Šveicarijos. Keliolika žymių užsienio žurnalų ir dienraščių dr. Vardžio knygą labai palankiai įvertino. Praegerio leidykla tos knygos pardavė tik keletą tūkstančių, nors buvo tikėtasi žymiai daugiau. Leidykla papildomai spausdina knygos tik tiek egzempliorių, kiek pareikalauja rinka.

— Ką daugiau dabar ir ateityje numato fondas leisti ir kas nulemia leistinų veikalų parinkimą?

— Bradūno redaguotas veikalas "Lietuvių literatūra svetur" specialiai išleidžiamas Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo jubiliejui paminėti. Ši brangi knyga nebūtų galėjusi tapti realybe be aukotojų. Iš jų stambesnieji: dr. A. Razma, dr. J. Kazickas, dr. P. Kisielius, na ir aš pats. Visi esame paaukoję po 500 dol. (Red. pastaba. Kiek mums žinoma, fondo pirmininkas dr. K. Ambrozaitis yra įnešęs kur kas didesnes sumas). Talka laukiama. Kaip anksčiau minėjau, veikalus užsako, nurodo temą ir planuoja darbus ateičiai speciali planavimo komisija ir fondo valdyba. Planavimo komisiją šiuo metu sudaro: dr. J. Girnius, dr. V Vardys ir dr. K. Čeginskas. Atsižvelgiama ir į fondo narių pageidavimus. Yra pageidavimų daugiau paruošti medžiagos apie rezistencines kovas okupacijų metais, daugiau iškelti mūsų partizanų heroizmą. Kaip anksčiau mus žavėjo prieš 50 metų vykusi savanorių kūrėjų auka, taip dabar jaunimą žavi ir jų patriotizmą palaiko partizano kultas. Čia galėtų būti neišsemiama medžiaga mūsų rašytojams. Dar šiais sukaktuviniais metais "Į Laisvę fondas" išleis tik ką pabaigtą Vlado Būtėno knygą apie paskutiniąsias Lietuvos partizanų kovas.

Tai vis maži, bet, manau, gana svarbūs darbeliai. Didelį projektai ir dideli darbai priklauso dideliems fondams ir centrinėms lietuvių organizacijoms.

L. Galinis

"Į Laisvę fondo lietuviškai kultūrai ugdyti" pirmasis leidinys — Vytauto Mačernio "Poezija". Knyga buvo išleista 1961 metais. Jos mecenatas — dr. Albinas Šmulkštys. Viršelio aplankas — dail. Pauliaus Augiaus medžio raižinys.

Šiame numery:

- Ar jau tiktai šituo ir pasitenkinsime?
- Knyga, pasverianti visą mūsų išeivijos literatūros dvidešimtmetį.
- M. Krupavičiaus atsiminimai.
- Sukaktuvininkas prof. Zenonas Ivinskis.
- Kęstučio Gaižiūno eilėraščiai.
- Kazys Almenas pavėsyje su arabais.
- Vytauto Raulinačio netekus.
- Prof. A. Kuršaičio lietuviškai - vokiškas žodynas.
- Metai be Felikso Kudirkos.
- Aušros Vartų vardo kilmės klausimu.
- Spygliai ir dygliai.

Kertinė Paraštė

AR JAU TIKTAI ŠITUO IR PASITENKINSIME?

Beveik kasmet laisvojo pasaulio lietuvių bendruomenėje įvyksta tas ar kitas platesnės apimties susibūrimas, šventė, kongresas, seimas ir pan. Džiugu, kad tais atvejais nepasitenkinama vien organizacine, visuomenine bei politine plotme, o stengiamasi įvykiui duoti ir kultūrinį atspalvį, tomis pačiomis dienomis sulėkimo vietoje organizuojant koncertus, literatūros vakarus, meno parodas, teatro spektaklius. Tuo džiaugiantis, kartais vis dėlto ir parūgojama, kai tokiomis progomis šios kultūrinės apraiškos prie įvykio pridedamos vien kaip lengvas trečiasis patiekalas prie pietų, kai į jas žiūrima ne kaip į sunkias kūrybines pastangas, kai iš jų laukiama vien palinksminimo, pervargus posėdžiuos, paskaitose, kalbose... Truputį būna skaudu, kai kulminacinėse tokių bendruomeninių iškilmių valandose visų prasmių prožektoriai nukreipiami į politikus bei visuomenininkus, kultūros ir kūrybos žmones paliekant vien pasienių šešėliuose. Ir šitai čia užsimename ne dėl to, kad patiems kultūrininkams — rašytojams, muzikams, dailininkams, mokslininkams, švietėjams būtų jau labai reikalingos tos prožektorių šviesos. Kūrybos vertei jos gi nieko nei prideda, nei atima. Užsimename tai vien tik pačios kultūros aukštesnio lygio mūsų visuomenėje siekimui, už kitų veiksnių nemažesnės jos rolės įpilietinimui ir kūrybai palankių nuotaikų ir palankios dvasinės aplinkos sukūrimui savoje bendruomenėje.

Šių metų tokie centriniai lietuviškosios veiklos taškai, be abejo, yra liepos 7 d. Chicagoje įvykstanti Tautinių šokių šventė ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimas rugpiūčio 29 - rugsėjo 2 d. New Yorke. Abiem atvejais, atrodo, nepasitenkinta vien tik šokių bei visuomeninių, organizacinių reikalų rūpesčiais. Penktadienio vakare prieš Šokių šventę Chicagoje dar bus pačios šokių šventės pranešėjos, viešnios iš Vokietijos, aktorės Aldonos Eretaitės mūsų literatūros šedevrų rečitalis. O New Yorko PLB seime rengiamas dar simfoninis ir vokalinis koncertas Lincolno centre ir literatūros vakaras bei kamerinis koncertas Statlerio viešbutyje.

O kaip su meno paroda? Va, čia dėl jos ir norime kalbėti, nes parodos šį kartą nebus. Kaip žinome, pirmajame PLB seime New Yorke, Riverside muziejuje tokia paroda buvo, buvo ir antrajame PLB seime Toronte, geriausioje šio miesto salėje O'Keefe centre. Abi jos džiugino lietuvių ir amerikiečių bei kanadiečių akis. Apie jas amerikiečių ir kanadiečių spauda rašė net daugiau negu apie kitus seimų darbus. Tad kodėl šiemet nesusibausta tokios parodos seimo metu vėl suorganizuoti, kodėl sulaužoma ankstesnių atvejų sukurta tradicija?

Kažkaip nesinori tikėti, kad mūsų dailininkams būtų pritrūkę kūrybinio polėkio ir jėgų pasitaikančioms techniškoms kliūtims nugalėti. Juo labiau, kad dailininkai yra gyviausia ir judriausia mūsų kultūrinio gyvenimo dalis. Juk kiek daug parodų visose kolonijose kasmet suruošiama. Visa eilė dailininkų kasmet su savo individualiom parodom skrodžia kone skersai išligai Amerikos žemyną. Žodžiu, nei kūrybinio ūpo, nei kliūtims nugalėti pastangų netrūksta. Bet kai reikia ką nors kuria nors išskirtinesne proga bendrai suorganizuoti, kur nesitikima gausaus paveikslų pardavimo, o kur reprezentuojamas vien tik gryniausias kultūrinis interesas, ten energijos ir polėkio darbui atlikti pakviestiems mūsų dailininkams bei įpareigotoms rengimo komisijoms ima ir pristinga. Šitai buvo akivaizdu praėjusio trečiojo Kultūros kongreso dienomis Chicagoje, kai buvo pasitenkinta vien Čiurlionio galerijos eksponatais, nieko naujo neparodant, šitai dabar akivaizdu ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės trečiojo seimo paskelbtoje programoje, kur bent kokios dailės parodos jau iš viso nėra.

Akims tiesiog neįtikėtina, kad šį kartą parodą norima pakeisti dailininkų darbų parodymu skaidrėmis. Argi tikrai mes jau būtume nusileidę į šitokį mūsų meno reprezentavimo būdą, į šitokį lygį, kuris niekuo nesiskiria nuo vasaros atostogų nuotraukų parodymo savo kaimynams tame ar kitame privačiame rūselyje, pasikabinus sienoje ekranėlį. Jeigu šitokiu lygiu reikia tenkintis ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seime, reprezentuojant dailę, tai kam seimo koncertų atveju dar eiti į Lincolno centrą ir Statlerio viešbutį su gyvais chorais, instrumentalistais ir solistais — bendrą pobūdį išlaikant, užtektų ir čia tik plokštelių muzikos, tai būtų visai tas pats, kas meno paroda skaidrėmis.

Tad, kol dar iki seimo yra trys mėnesiai laiko, manytume, jog visiems reikia atitokti, nekrėsti skaidrinių juokų pro ašaras, o įtempus visas pastangas suorganizuoti originalią mūsų dailininkų parodą, atsisakant save pačius menkinančių erzacų. Gi jeigu jau tikrai kliūtys parodai surengti yra tokios milžiniškos, kad žmogiškoms pajėgoms žemėje jų nugalėti neįmanoma, tai skaidrinio paveikslų rodymo geriau visai atsisakyti, nedemonstruojant ne tik savo organizacinių nesugebėjimų, bet ir savotiško kultūrinio ubagiškumo.

k. br.

PRIE NEPRIKLAUSOMYBĖS LOPŠIO

Dar pluoštas atsiminimų iš 1918 metų

M. KRUPAVIČIUS

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

Išbuvęs Marijampolėje kelias dienas, aplankęs gimines ir pažįstamus, išsikalbėjęs plačiau su vietos veikėjais ir daug ką patyręs apie jų darbus ir išgyvenimus, išvykau į naują darbovietę — senąją sostinę Vilnių. Čia gyvenimas virte virė. Jau buvo paskelbta Vasario šešioliktos aktu Lietuvos Nepriklausomybė, bet jos turėta tik tiek, kiek tilpo pačiame, ir tai sunkiai paskelbtame, Nepriklausomybės akte. Vokiečiams jau buvo aišku, kad absoliutiniais karo laimėtojais jie nebus. Todėl ir taikos sąlygų neteks jiems vieniems diktuoti. Ir vis dėlto stvėrėsi, kad ir negudrios, bet gana suktos politikos. Pasauliui apgauti, o gal ir patiems lietuviams apgauti jie sumanė suvaidinti "laisvąją Lietuvos santuoką" su vienu vokiečių kraštu.

Mūsų politikai vadovavo Valstybės Taryba. Visai Tarybai vokiškos užmačios nebuvo paslaptis. Taryba matė, kur siūlomas kelias Lietuvą veda. Buvo žinoma, kad tokios rūšies "nepriklausomybė" yra ne kas kita, kaip vien kitokia inkorporavimo į Vokietiją forma. Bet kokiu būdu išvengti tos inkorporacijos, tų vokiečių siūlomų unijų? Tų būdų tada visi ieškojo. Visi Valstybės Tarybos nariai buvo aiškūs pilnos Lietuvos nepriklausomybės šalininkai. Tačiau vokietis dar buvo galingas. Vokiečio balsas dar buvo lemiamas, nors karo pabaigos klausimas jau daug kam buvo aiškus. Vieni tad nepriklausomybės ieškojo kiek vingiuotesniu keliu, bet tikresniu tuo atveju, jei būtų vokiečiai karą laimėję. Kiti gi ėjo tiesiu keliu, statydami viską ant kortos. Šitas kelias būtų buvęs pavojingas tuo atveju, jei vokiečiai būtų karą laimėję.

Pirmosios politinės taktikos šalininkai buvo krikščionys demokratai ir kitos nuosaikesnės politinės grupės Valstybės Taryboje. Kairiosios grupės buvo pasirinkę antrąjį kelią. Ir dėl to tarp vienų ir antrų buvo kilę tam tikrų nesusipratimų. Vokiečiai norėjo apgauti Lietuvos politikus. Bet nuosaikieji Lietuvos politikai, nesikabindami už vokiečių mestos meškerės, metė savo meškerę vokiečių pusėn su užkabintu ant jos Wuertenbergo kunigaikščiu Urachu, pakrikštytu Mindaugu II. Bet ir naujasis Mindaugas Urachas nebuvo vokiško skonio sliekas. Tad ir lietuviškoji meškerė žuvelės ne sulaukė. Lygiai kaip jos nesulaukė ir vokiškoji meškerė, mesta lietuviams. Vokiečių pralaimėtas karas klausimą lengvai išsprendė. Visi atsisakė savo priemonių vokiečių gudrybėms apeiti, visi vienbalsiai pasisakė už jokiais ryšiais nesurištą su kitais kraštais laisvą nepriklausomą Lietuvą. Į tą tarpusavį Valstybės Tarybos narių kivirčų sukurį teko dar ir man įsivelti. Mes, praleidę tremties laiką Rusijoje, sugrįžom į Lietuvą su kiek kitokia politine taktika, kovos priemonėmis ir net veikimo organizacija, nors pagrindiniai tikslai buvo tie patys.

Dėl karo aplinkybių buvo susiorganizavusios dvi Lietuvių krikščionių demokratų partijos: viena Rusijoj, kita Lietuvoj. Abi jos susiorganizavo 1917 metais: Rusijoj Petrapilio Lietuvių seimo metu, birželio mėnesio 9 d., o Lietuvoj Vilniaus Lietuvių konferencijos metu rugsėjo mėn. 23 dieną. Tarp vienos ir kitos susikūrimo buvo tik keturių mėnesių skirtumas.

Lygiai tuo pačiu laiku ir viena ir kita krikščionių demokratų partija buvo atsipalaidavusios savo programas. Tik vilniškė Krikščionių demokratų partija prie savo programos pažymėjo 1915 metų datą, norėdama išvengti vokiečių persekiojimų ir apeiti budrią vokiečių cenzūrą. Valstybės Tarybos Krikščionių demokratų frakcija dirbo atskirai ir visai nepriklausomai nuo savo partijos centro komiteto. Dėl to ne kartą susidarydavo tarp vieno ir kito organo didesnių ar mažesnių skirtumų. Tokių skirtumų susidarė ir Uracho klausimu. O tas klausimas anuo metu buvo labai karštas ir aktualus. Su šituo klausimu labai tampriai rišosi ir kitas klausimas: anuo metu dar ne visų buvo aiškiai suprasta ir įsivaizduota, kokia gi bus Lietuva — monarchija ar respublika. Nors tas klausimas viešai nebuvo diskutuojamas, bet jį visu griežtumu iškėlė Uracho problema.

Mums, grįžusiems iš Rusijos, jokių abejonių nekėlė ir visi buvom kietai nusistatę, kad Lietuva turi būti demokratinė respublika. Savo nusistatymui pravesti buvo reikalinga tiksli visų krikščionių demokratų padalinių organizacija ir drausmė. Tad pirmoje eilėje reikalavom ryšio tarp Valstybės Tarybos Krikščionių demokratų frakcijos ir Krikščionių demokratų centro komiteto. Antra, Krikščionių demokratų frakcija turi paklusti Centro komiteto sprendimams. Pravesti šitai nebuvo lengva.

Vilniaus Krikščionių demokratų partijos centro komitetas buvo su mumis. Bet atkakliai gynė savo poziciją Valstybės Tarybos Krikščionių demokratų frakcija. Mes grįžę iš Rusijos, parsivežėme savo Centro komitetą. Tokiu būdu susidarė nenormali padėtis: viena me krašte dvi partijos su dviem centro komitetais. V. Tarybos Krikščionių demokratų frakcija, norėdama nusikratyti mūsų jai nepageidaujama įtaka to klausimo sprendime, tą formalią kliūtį panaudojo. Nors mes, kaip Centro komitetas, niekur nefigūravome ir jokių Centro komiteto vardu sprendimų nedarėme, bet nenormalumui pašalinti buvome nutarę savo partiją, kaip susikūrusią svetimame krašte, likviduoti. 1918 metais liepos mėnesio 21 dieną Vilniuje buvo sušauktas Rusijos lietuvių krikščionių demokratų partijos Centro komitetas, kuriame dalyvavo A. Tumėnas, B. Žukauskas, J. Matulionis ir M. Krupavičius. Posėdyje nebuvo A. Katiliaus, D. Micutos, A. Dubinsko, Juozo Vailokaičio, A. Matulaičio, E. Draugelio, V. Endziulaičio, P. Karvelio ir M. Vaišvilos. Posėdis buvo pripažintas teisėtu, ir jame padaryta šie nutarimai:

1. Kadangi Rusijos Lietuvių krikščionių demokratų partijos veikimo dirva buvo Rusijoje gyveną lietuviai, tad partija, kaipo tokia, nesikelia į Lietuvą, bet pasilieka Rusijoj, o Centro komiteto nariai, persikėlę į Lietuvą, nustoja savo įgaliojimų, savo teisių ir, kaipo tokie, nustoja veikę. Visi sugrįžusieji partijos nariai stoja į Lietuvoje veikiančią krikščionių demokratų partiją.

2. Parsivežtas iš Rusijos Lietuvių krikščionių demokratų partijos turtas: pinigai, literatūra, vėliava ir kiti daiktai atiduodama Lietuvių krikščionių demokratų partijos, veikiančios Lietuvoje, Centro komitetui. Vėliau prie to nuosprendžio prisidėjo ir posėdyje nedalyvavę nariai: A. Katilius, V. Endziulaitis, E. Draugelis, A. Matulaitis ir P. Karvelis.

Bet centro komitetas manė, jog jis nesąs kompetentingas spręsti vieno svarbaus klausimo, būtent, kaip pasielgti su programomis. Juk buvo ne tik du Centro komitetai, bet ir dvi programos. Tiesa, tarp jų esminių skirtumų nebuvo, bet vis dėlto programos viena nuo kitos skyrėsi. Tad tam klausimui spręsti tais pačiais metais spalio mėnesį Kaune buvo sušauktas platesnis Rusijos Lietuvių krikščionių demokratų partijos narių suvažiavimas. Jame buvo nutarta štai kas: "Grįžusiems iš Rusijos lietuviam krikščionim demokratam, neatsižadant savo programos, stoti į Lietuvoje veikiančią krikščionių demokratų partijos organizaciją. Galutinai tas klausimas bus išrištas Liet. Krikščionių demokratų partijos konferencijoje."

Tokiu būdu galutinai įsipilietinom Lietuvos krikščionių demokratų partijoj ir galėjom nekliudomai be kitų priekaištų dalyvauti partijos gyvenime. Po ilgesnių pasiaiškinimų ir karštų ginčų, pavyko surasti partijos organų vidaus susitvarkymo nuosprendį. Frakcija turėjo priimti su sprendžiamu balsu tris partijos Centro komiteto narius. Toje Centro komiteto atstovybėje, be manęs, buvo ir liūdnos atminties Liudas Gira ir nebeprisimenu, kas tretysis.

Dabar liko spręsti kitas, labai opus klausimas: nepriklausomybė su Urachu, ar be Uracho? Centro komitetas pasisakė prieš Urachą.

Mes visi ryšininkai, suprantama, laikėmės Centro komiteto nutarimo. Frakcijoje gi labai kietai prieš Urachą pasisakė A. Stulginskis ir Jonas Vailokaitis. Prel. K. Šaulys buvo aiškiai palinkęs prieš Urachą, bet pripažino, kad yra ir urachinių argumentų. Šioje kovoje ne kartą buvo prieita prie gana kietų pasikalbėjimų ir net vienų kitiems priekaištavimų, kurie šiandien, tiek laiko praėjus, gali sukelti tik juoko. Pati frakcija taip pat pasisakė už demokratinę respubliką, tačiau dėl minėtų priežasčių, susidėjus tuometinėm, pirmiau minėtom aplinkybėm, gelbėdami Lietuvos nepriklausomybę, jie pasirinko laikina priemone Uracho priedangą. Tad krikščionių demokratų anų laikų politinėje vadovybėje buvo aiškus ir vienbalsis visų nusistatymas: Lietuva turi būti nepriklausoma, demokratine respublika.

Nežinau kodėl, ar dėl minėtų neramumų Valstybės Taryboje, ar dėl kitų priežasčių, ilgesnį laiką Valstybės Taryba nenustatė mano uždavinių. Kad nelaikytų manęs be darbo, duodavo tą arba kitą laikiną darbelį tarybos raštinėje. Tuo būdu buvau sostinės gyventojas. Laisvąjį nuo oficialių darbų laiką pašvęsdavau publicistikai ir krikščionių demokratų reikalams.

Atvažiavęs į Vilnių, jau buvau radęs beeinantį krikščionių demokratų organą "Tėvynės Sargą", kurio faktinuoju redaktoriumi buvo, kiek prisimenu, Stasiūnas, vėliau vienur ar kitur buvęs apskrities viršininku. Vyriausiuoju redaktoriumi buvo Liudas Gira. Tad mano rašinių daugiausia ir buvo skiriama "Tėvynės Sargui". Jame tilpo ir mano studija, pasirašyta senu mano Gabrielius Taučius slapyvardžiu: "Iš praeities į ateitį". Tai buvo studija apie "Apžvalgą" ir prūsinį "Tėvynės Sargą". Darbas buvo skirtas atsakyti Tumui Vaižgantui į kažkokį, neatitinkantį tiesą jo teigimą šitoje srityje.

Intensyvinant partijos veikimą ir tobulinant jos organizaciją, buvo reikalinga gyvinti ir stiprinti spaudą. Tad buvo nusistatyta "Tėvynės Sargą", kaip savaitinį, skirti išimtinai kaimui, o inteligentams ir daugiau apsišvietusiems kaimiečiams pradėti leisti naują laikraštį, kuris buvo pavadintas "Laisvoji Lietuva" ir kurio redaktoriumi buvau paskirtas aš. Savo pavaduotoją buvau pasikvietęs Mariją Ambraziejutę — voronežiškę abiturientę, kuri pasireiškė savo publicistiniais gabumais, kieta valia, ir buvo gera organizatorė. Laikraštis turėjo eiti bene tris kartus į savaitę. Iš karto jau buvo duota visai aiški kryptis ir kovinga nuotaika. Tas laikraščio charakteris buvo išlaikytas ligi jo pabaigos. Kadangi man dažniausiai tekdavo būti kelionėse, tai laikraščiui vadovavo mano pavaduotoja. Užėmus bolševikams Vilnių ir man su Valstybės Taryba pasitraukus iš Vilniaus, Ambraziejutė pasiliko Vilniuje ir dar mėgino ten laikraštį leisti. Bet prie naujo okupanto jai pavyko išleisti tik vienas numeris. Prieš visokias, bolševikų statomas kliūtis ji kovojo kietai ir atkakliai, visur akcentuodama, kad čia yra Lietuva ir kad bolševikai, kaip laikini svečiai, neturi teisės trukdyti lietuviško gyvenimo ir darbų. Bolševikai gi, norėdami įrodyti, kad jie yra šio krašto valdovai, drąsią kovotoją pasodino į Lukiškio kalėjimą. Felicijai Bortkevičienei užtariant, ji iš kalėjimo buvo paleista ir netrukus slaptais keliais pasiekė Kauną, kur dirbo Finansų ministerijoje prie Albino Rimkos.

Šventadieniais tekdavo vienur kitur išvažiuoti į susirinkimus ar suvažiavimus. Vieną kartą V. Endziulaitis pakvietė į Kauną su paskaita: "Ko siekia Lietuvių krikščionių demokratų partija?" Paskaita buvo skirta tik Kauno inteligentams. Susirinkimas vyko prel. A. Dambrausko-Jakšto bute, kuriame susirinko apie 40 asmenų. Be Endziulaičio ir buto savininko Dambrausko-Jakšto, dalyvavo, kiek prisimenu, šie asmenys: kun. Olšauskas, kun. Dogelis, P. Radzevičius, mok. Antanaitis, S. Banaitis, A. Galdikas, M. Galdikienė ir daugelis kitų vyrų ir moterų, kurių pavardžių nebeprisimenu.

(Bus daugiau)

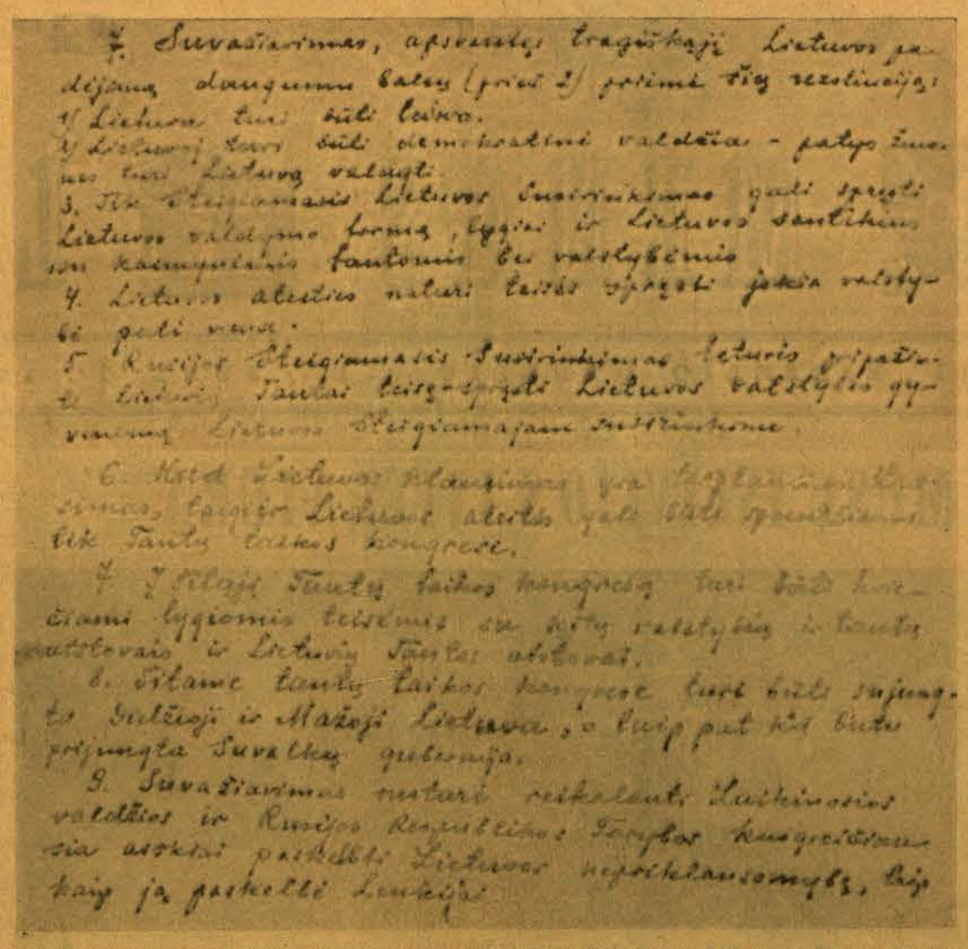

Organizuotų lietuvių karių rusų armijoje reikalavimas paskelbti laisvą Lietuvą. Po abiejų Rusijos revoliucijų 1917 metais labiau suliepsnojo karas vakarų fronte ir gerokai atsileido rytų fronte. Rusų armijose pradėjo organizuotis lenkų, ukrainiečių ir kitų tautų daliniai. Subruzdo ir lietuviai. Rumunų fronte tada buvo apie 2.000 lietuvių karių, kurių 56 atstovai susirinko suvažiaviman Benderų mieste, Besarabijoje, 1917. X. 14—17 (n. k.). Suvažiavimas užtruko tris dienas. Svarbiausias nutarimas buvo: reikalavimas "paskelbti Lietuvos nepriklausomybę". Taip pat buvo nutarta, kad lietuviai, kaip atskira tauta, Rusijos steigiamajam susirinkime (seime) nedalyvautų, kad Mažosios Lietuvos lietuviai belaisviai būtų paleisti laisvėn, ir t. t. Suvažiavimo protokolas, surašytas lietuvių kalba, yra saugomas Pasaulio lietuvių archyve, Chicagoje, kurio dalį čia ir parodome. Iš suvažiavimo dalyvių PLA vadovybei tėra žinomi du asmenys: B. Draugelis ir K. Juknis.

Mūsų lakūnai 1919 metais kovose prieš rusus - bolševikus Daugpilio fronte prie Dauguvos. (Nuotrauka iš Br. Kviklio archyvo)

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadienį uždaryta. Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076.

Rezid. Tel. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS, GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti HU 8-3222

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PRospect 8-1717
Rez. 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7868
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val.

DR VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak. Šeštad. 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal susitar.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktad. 1—5 treč ir šešt. tik susitarus.

Ofiso — HE 4-5758.
DR. M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v.; šeštadieniais 10-1 p.p.
Ligoniai priimami pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W. 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirm., antr., ketv. 2—5, 7—9 val. Penkt. 2—5 ir Šeštad. 10—2 val.

Ofs. 735-4477, Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akušerija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001.

Ofiso HE 4-1414, Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šeštad. 12—3 val. popiet.
Trečiadieniais uždaryta

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K Š A
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad. ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 v. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 9 v. v.; šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3344 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p., 6-8 val vak. Šeštad 12-3 val. p.p., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak., išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-7773; Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirmad., ketv., 5—8 val., antrad. ir penkt. 1—4 val.
Priiminėja tik susitarus

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9—11 ryto ir 4—8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 v. p. p.

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT.
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses".
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2—9 val. p. p.
Išskyrus trečiad. ieni

Tel. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val., pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč ir šešt. 8 v r. iki 3 v. popiet.

DR. ŽIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Prieš Šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: pirmad., antrd., ketv., penkt nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu:
Telef. REpublic 7-2290

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antrad. nuo 2—5 popie ketvirtad. nuo 6—8 vak.
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PR 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill.
Kabineto tel. 687-2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 2 val. p.p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p.p ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2-8 v. v., penktad. 10-12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiad. uždaryta.
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad 2—4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priiminėja ligonius tik susitarus
Val.: 2—4 p. p. ir 6—8 v. vak. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak. Šeštadieniais 1 iki 4 val. Trečiadieniais uždaryta.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6648 So. Albany Ave.
Val., pirm., antrad., ketv. 6—8 v. vak.; penkt. ir šeštad. 2—4 popiet. Kitu laiku pagal susitarimą

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofiso tel. 767-2141, Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirmad., antrad., penktad. 1—4 ir 6—8 v. v. Ketvirt. 1—4 v. vak. Šeštadieniais 10—2 val. p. p.

VYRAS, KURIS AMERIKĄ IŠMAINĖ Į ARCHYVUS

Mūsų sukaktuvininkas istorikas atsiminimų ir laiškų šviesoje

JUOZAS PRUNSKIS

Kaip filosofija ieško pirmųjų ir galutinių pagrindų, kaip menas siekia grožio idealų, taip istorija veržiasi sukurti žmonijos likimo paveikslą, kuris ryškėtų ištikimu teisingumu, gyvu pilnumu, grynu aiškumu, — rašė V. Fr. Humboldt.

Šiam didžiajam uždaviniui savo gyvenimą skyrė dr. Zenonas Ivinskis, gegužės 25 d. sulaukęs 60 m. amžiaus sukakties. Tai ypatingas žmogus. Grynakraujis istorikas, kuris net emigraciją į prabangią Ameriką paaukojo tyrinėjimams archyvinių dokumentų apie Lietuvą. Tai daugelio gilių mokslinių veikalų autorius, Kauno, Vilniaus ir Bonnos universitetų profesorius, buvęs Lietuvos kultūros paminklų konservatorius, filosofijos fakulteto dekanas, tremtyje Savišalpos komisijos pirmininkas, Vliko vykdomosios tarybos užsienio reikalų tvarkytojas (lyg egzilinės vyriausybės užsienio reikalų ministeris), Lietuvių kat. mokslo akademijos narys mokslininkas ir Lituanistikos instituto tikrasis narys, Baltų instituto Bonnoje vedėjas ir t. t.

Pirmas susitikimas

Keistomis aplinkybėmis užsimezgė mūsų pažintis su tuo didžiai mielu žemaičiu. Buvo tai 1927 m., reorganizacinėje ateitininkų konferencijoje Palangoje. Iš ten suorganizuota ekskursija Kuršių mariomis. Plaukėme laivu, lakstėme kopomis. Dalyvavo ir išradingasis prof. J. Eretas. Būdamas visada iniciatyvos šaltinis įnešti daugiau gyvos nuotaikos jaunimo pobūviuose, prof. J. Eretas buvo įsidėjęs stamboką lūpinę armonikėlę, kai kur vadinamus vargonėlius. Tai jis ir paskelbė savotišką konkursą — kas gražiau pagros, to ir pasiliks šis muzikos instrumentas. Ir čia išryškėjome du uolūs varžovai: studentas Zenonas Ivinskis ir Dulių kaimo pradžios mokyklos mokytojas — aš pats. Stengiausi. Liejosi polkų ir valsų melodijos, o kartais ir kokiai dainelei pritardavau, ir dar liežuviu į lūpinės skylutes pabadydamas, kad išeitų su tokiu drebėjimu... Bet ir Zenonas šauniai pūtė. Gal net ilgiau ir melodingiau už mane. Taip tas mano pirmas ir beveik paskutinis viešas muzikinis pasirodymas baigėsi pralaimėjimu Zenono naudai. Guodžiau save, kad gi jis buvo daugiau vargonėlių savininkui pažįstamas... Bet laimėjau tuo kartu kitą dalyką: sąmonėje pasiliko vaizdas ramaus, taktiško, draugiško, malonaus studento Zenono, kuris vėliau išėjo į pirmaujančius istorikus.

Prie dienraščio redakcijos stalo

Ilgesniam laikui likimas su Zenonu mus suvedė ne prie muzikos, o naujai Kaune pradėtojo dienraščio "XX Amžiaus" redakcijoje. Tas dienraštis gimė jaunų mūsų intelektualų, visuomeninink̃ų, Kauno un-tos profesorių, besigrupavusių apie J. Keliuočio "Naująją Romuvą" idealistų ir naujos skaidresnės socialinės santvarkos skelbėjų inciatyva. Tarp jų buvo ir dr. Zenonas Ivinskis. Vieton cenzūros laikinai sustabdyto "Ryto" ryžosi jie leisti naują dienraštį, kuriam berods prof. St. Ylos pasiūlymu, buvo parinktas "XX Amžiaus" vardas, iš karto pasakąs, kad tai bus pažangus dabarties gyvenimo reikalavimų, socialinių reformų, kultūrinio veržlumo šauklys. Grupė tų jaunųjų idealistų pasiryžėlių, savo tiesioginiais darbais apsikrovusių profesorių, sudarė redakcinį kolektyvą, bet neturėjo žmogaus, kuris nuolat redakcijoje sėdėtų. Įtraukė mane.

Turėjau progos kasdien stebėti, kaip jie visi, taigi ir dr. Zenonas, iš eilės po porą savaičių ateidavo kasdien redakcijoje vadovauti ir talkinti. Ir posėdžiuose, ir darbe dr. Zenonas visada buvo korektiškas, punktualus, džentelmeniškas, niekada nieko neįžeisdavo, nieko neatstumdavo, visada ramiai reikalus spręsdavo, su nuolatiniu redakcijos personalu visada malonus, draugiškas, savas. Nors kai kurie iš mūsų buvo dar tik studentai, dr. Zenonas ir kiti čia gražiai išlaikė demokratinės lygybės principą. Dr. Zenonas jau buvo žinomas mokslininkas, ir mes jį nekartą nukreipdavome į užsienio atstovybes, kai reikėjo reprezentuoti dienraštį.

Zenonas buvo visada toks praktiškas. Atsimenu, kai jis buvo pasiųstas į Berlyną suieškoti ten "XX Amžiui" korespondento, surado gerą. Kad jis dar rūpestingiau informacijas rinktų, Zenonas protarpiais mums primindavo, kad tam vyrui reikėtų į išalkusį Berlyną per pasiuntinybę tarpais pasiųsti lietuviškų dešrų, juk karo metu Vokietijos sostinėje buvo labai liesa...

Entuziastas darbo žmogus

Goethe yra pasakęs, kad geriausia, ką mes turime iš istorijos, tai entuziasmas, kurį ji iššaukia. Dr. Zenonas buvo entuziastas. Niekada nemačiau jo nusiminusio, sugniužusio. Jis visada buvo ryžto ir darbo žmogus. Istorija dar jį kažkaip labiau surišo su tradicijomis ir jis, nors didžiai progresyvus, bet turėjo gerą konservatyvumo dozę. Atsimenu, kartą nuvažiavau jį aplankyti į Kulautuvą, kur jis vasarojo su žmona. Tyras oras, pušynai. Buvo jauku jo vaišingoje globoje. Bet buvo karšta. O Lietuvoje, kunigui dar dėvint ir ganą storą, beveik iki žemės nutįstančią sutaną buvo ne tik karšta, bet tiesiog šutino.

Prof. Zenonas Ivinskis — Nuotrauka Vytauto Maželio

Užsiminiau, kad gal gi būtų gerai pasitaškyti po Nemuną. Ir čia Zenonas ėmė pasakoti, kaip į tą vasarvietę buvo atvykęs berods kun. Ignatavičius ir kaip jis tvirto charakterio žmogus: kai patyrė, kad nėra kitokių paplūdimių, kaip tik bendri, jis visai nėjo maudytis, nors karštis irgi kepino...

Išblokštas iš tėvynės

Pirmosios okupacijos dienos mane atbloškė į Vokietiją ir į JAV. Dr. Zenonas tik po ketverių metų tomis pėdomis buvo priverstas patraukti. Vienam savo laiške iš Rotenburgo 1947 m. jis man rašė:

— 1944X.10 apleidęs Žemaičių kampą (kai buvo užimta paskutinė Lietuvos vaga), jau trejus metus išgyvenau tremtinio gyvenimą Vokietijoje (1946.II.17 Kaune mirė mano žmona. Likau vienas — vienišas). Tremtyje mano, kaip ir daugelio mūsų, gyvenimas susideda iš smulkių visuomeninių reikalų-reikalėlių. Aš vis dar bandau nepaleisti mokslo, nors ne visada sekasi. Paskutiniu laiku visokiausiais reikalais daug važinėjau po visą Vokietiją. O su sisiekimas pas mus įdomus. Jeigu įtelpi į greitąjį traukinį, tai tik stovi sausakimšame vagone ant vienos kojos. Taip aš pvz. dabar važinėjau visą naktį nuo Frankfurto a. M. iki Bremeno, nė minutei negaudamas atsisėsti. Bet prie visko žmogus pripranti (tos kelionės būtų vertos Jūsų reportažo)". Toliau pasakojasi, kaip ateitininkų delegacijoje buvo nuvykęs pas vysk. Brizgį išsiaiškinti dėl dr. Maceinos užimtos linijos. "Aiškinomės ir, rodos, susitarėme". Atsidūsta, kad "mūsų veiklumas ir veržlumas būdavo dažnai blogai iškomentuojamas, ypač tų žmonių, kurie mažiausiai turėjo teisės kritikuoti, nes jie patys nieko neveikė."

Barako virtuvėlėj, kur neturėjo stalo

Pasakoja ir apie sąlygas tremties stovykloje: "Įgriso gyvenimas barakuose ir sugrūstose kareivinėse. Mudviejų su Maceina 'salonas' užima 7 kvadr. metrus (buvusi virtuvėlė su cementinėmis grindimis). Vos telpa dvi lovos, prie galo siaura, kareiviška spinta. Stalui nėra vietos. Žinote, kas užima stalo vietą? Būtent indams plauti lavabo. Susiradova lentą ir ją uždėjova". Dėkojo už gautą siuntinį, tardamas: "Akivaizdoje dabartinių I-RO normų, jo mums ilgai nepatvėrė. Valgėme keturiese (Griniai, Maceina ir aš) ir garbinome jo donatorių..."

Bet jis tuoj parodo susirūpinimą lietuvių tautos likimu ir toliau rašo: "Man labai rūpėtų psichologinės ir kitos priežastys, kodėl Amerikos lietuviai nutautėja. Surašykite nors pusę puslapio. Rašau straipsnį — studiją. Parašykite tik 'Stichworte' (pagrindinius minties žodžius). Vėliau pamatysite, kaip būsite man patarnavę..."

Interesuokitės mirusiom generacijom...

Vėl jo laiškas iš Tuebingeno, rašytas 1949 m. Guodžiasi, kad "Esate, tur būt, vienintelis iš mūsų bičiulių, kuris į laiškus, nors ir trumpai, tuoj — nedelsiant — atsakote". Pasakoja, kad juodu su Maceina gyvena taip susispaudę, be stalo. Prisitaisė lentą, prie kurios telpa tik vienas. Kai vienas rašo, kitas turi sėdėti ant lovos ir skaityti. Sakosi, norėtų parašyti seriją straipsnių į "Draugą" — "Vaizdai iš Lietuvių tautos praeities". Gal ir jis vadovavosi tuo Flauberto šūkiu: "Interesuokitės mirusiomis generacijomis. Tai vienintelė priemonė būti atlaidžiam gyviesiems ir mažiau kentėti..."

Giliau klimpsta į archyvus

Toliau išsipasakoja, kaip jį traukia istoriniai tyrinėjimai:

(Nukelta į 4 psl.)

JAUNI BALSAI SKRENDA VĖJU

Kęstutis Gaidžiūnas

AITVARAI

Aitvarai danguje
Jauni balsai skrenda
Vėju... Plakanti širdis.

VIENUMA

Didmiestyje
dešimt tūkstančių dangoraižių...
ir nė vieno draugo.

LIETUJE

Ateina jis iš posūkio,
Kaip ir aš,
Ežero seklumon.
Nežinau, ką veikiu lietuje.
Nežinau, ko jis čia.
Vieni mes,
Nes taip norim.
Jis ieško savo maisto,
Aš savo.
Tik lietus stebi mus —
Vienišą garnį ir mane.

PRIE GLUOSNIO

Ji ilsisi galvą nulenkus.
Miega.
Dažnai ateina prie mano verkiančio gluosnio
Svajoti pavėsyje.
Galvoju,
Kodėl nėra daugiau gluosnių.

ŠEŠĖLIAI

Kudloti nakties šunys,
Juodi šešėliai glaudžiasi
prie kaimo trobų.

MĖNULIS

Baltas mėnulis
Beribėje naktyje
Išblyškęs vakariniame skliaute
Lūkuriuoja
Saulėtekio.

IŠILGAI AFRIKOS

Kazys Almenas

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

5. NILO SLĖNIS. MYLĖK SAVO ARABĄ, KAIP PATS SAVE.

Beni Suef — El Balyana, balandžio 5 — 10 d.

Kristaus žodžiai čia iš tiesų, nepakeisti. Žodis "artimas" gi turi apimti visus žmones, o mano artimas pakutines dvi savaites buvo kaip tik arabas.

Bet posakio prasmė vis vien pasikeičia. O gal ji čia pirmą kartą tikrai išryškėja. Ne tiek posakio pirmoji dalis — mylėk. Tai plati sąvoka: užjausk, padėk, gailėkis. Dažniausiai visa tai yra žmogiška ir natūralu. Neįmanoma tiesiog neužjausti mažos, vikrios gal penkerių metų mergaitės, kuri bėga gatve tiesiai už kaimenės pravaromų kupranugarių, vos išvengdama aukštai cukrašvendrėm prikrauto dviračio vežimo. Ji neša ant galvos užkeltą pintinį krepšį, kuris, atrodo, didesnis už ją pačią. Jau pripratau prie to būdo, kur viską galima, net neprilaikant, nešti ant galvos. Bet ši mergytė juk dar beveik kūdikis! Ji pritupia gatvėje. Reikia galvutę laikyti tiesiai, kad galėtum tai padaryti, neprilietus krepšio rankom. Rankų jai reikia kam kitam. Vikriai ji surenka šviežiai kupranugarių paliktą mėšlą ir įgudusiu mostu sumeta į krepšį ant galvos.

Šalia pat dulkinos gatvės kavos spalvos ūkininkai primityvios svirties pagalba semia vandenį iš kanalo savo laukams. Beveik kas du šimtai žingsnių stovi tos svirtys ir lyg lėtos gervės linguoja jos nuo čia iki kelio pasisukimo. Toli dar iki vidudienio dvyliktos valandos, o saulė jau svilina. Vienas — du, vienas — du linguoja svirtys. Dėl kiekvieno kibiro vandens reikia sulenkti ir įtempti nugarą. Kiek tūkstančių kartų reikia taip daryti, kad tas mažas plotas kviečių šnarėtų šviežiu žalumu!

Prie iš molio drėbtos sienos dulkinoje arabų kaimo gatvėje žaidžia vaikai. Jie tarp dvejų-trejų metų. Mažas dar nepaeina ir ropoja visom keturiom tarp suvytusių salotų lapų. Atrodo, kad visos kaimo ožkos čia irgi subėgo prie tų salotų. Ir kartais ropojantysis tiesiog pranyksta tarp besigrūdančių ožkų kojų ir jo didelės, juodos akys tiesiog žiba toje ožkų kojų ir suvytusių salotų makalynėje.

Užjausti, gailėtis čia visai lengva. Bet ta antroji dalis posakio — "kaip pats save".

Tipingas felachas — Nilo slėnio ūkininkas.

Esmėje gi reiškia tai, jog jūs esate lygūs, jog nevalia tau jaustis geresniu už šitą tavo artimą. O tai jau netaip lengva. Nilo slėnyje pajunti aštriai kaip giliai žmogaus esmėje tūno puikybės nuodėmė.

Asile, sakau aš sau, kai norisi žvelgti iš viršaus į apdriskusį batų valytoją, kuris su profesionaliu nuolankumu klausia, ar jam teks valyti būtent šiuos tavo batus. Ką darytum tu, asile, jei būtum gimęs ne Nemuno, bet Nilo slėnyje? Ką darytum, kai labai jau norėtum valgyt ir nebūtų nė sudilusio piastro kišenėje, o visi įmanomi būdai uždirbti tą piastrą turėtų šimtą, gal ne kelis šimtus tiek pat alkanų, bet labiau įgudusių kandidatų? Kaip lenktumeis ir prašytum leisti nuvalyti batus tada, balandėli...

O lankstytis tektų. Jei ne prie batų, tai tikrai prie žemės. Viskas čia atrodo daroma pasilenkus. Pasilenkus kasami irigacijos grioviai, nugaros jėga į juos liejamas kanalų vanduo, sodinama, kaupiama, piaunama (su piautuvu!) vis susilenkus. Bet liūdniausia, kad visa tai daroma primityviu būdu. Ne dėl to, kad nebūtų kitokių galimybių, bet todėl, jog šitaip yra pigiau. Egiptas su europietiška technologija susipažinęs jau daugiau kaip šimtas metų. Geležinkeliai čia buvo statomi tuo pačiu laiku kaip ir Lietuvoje. Keliai čia asfaltuoti ir gerai prižiūrimi. Nesiskiria jie nekuo išties nuo Amerikos kelių. Trūksta juose tik to pergrūsto judėjimo. Bet yra mašinų, žinoma, ir Egipte. Daugiausia tai stambūs sunkvežimiai ir iki plyšimo perpildyti autobusai. Gausiausiai vis dėlto regimi asilų traukiami vežimukai, kupranugariai, arkliai ir visa smulkioji ūkiškoji gyvūnija, kurią egiptietis, atrodo, specialiai laiko prie pat kelio. Yra tačiau ir modernios technikos. Užtinki dyzelinius siurblius, pumpuojančius iš Nilo vandenį, pravažiuoji naujus cukraus fabrikus. Bet vis vien visur dar dominuojantis yra žmogaus rankų darbas. Išskyrus vidudienio saulės laiką, kur tik bevažiuotum, Nilo slėnyje visada būsi tarpe dirbančių žmonių. Kiekvienas drėkinamas grumstas čia, atrodo, rankomis nuglostytas, kiekvienas krūmas ar medis turi tarnauti, arba vaisius nešdamas, arba duodamas šešėlį pririštam asiliukui ir žmogui. Žemė čia taip vertinama, jog net savo varganas bakūžes egiptietis, jei tai įmanoma, bando statytis šalia esančioje dulkinoje dykumoje. Mirusysis laidojamas tik dykumoje jau nuo faraonų laikų.

Nelengvą dalią turi tas tavo artimas arabas. Ir kas šimtas kilometrų Nilo slėniu ši mintis įsikala keleivio galvon vis giliau.

Prie Deir Mawas, pietiniame Egipte, artėjant dvyliktai temperatūra saulėje lipo per 40 laipsn. C. Ir tai dar tik pavasaris!

Dairausi šešėlio kur čia būtų galima sustoti. Vietomis ne taip lengva su tuo šešėliu Egipte. Abipus kelio tęsėsi jau baigią nokti kviečių laukai. Vietomis stovėjo lyg siena tankūs ir aukšti cukrašvendrių plotukai. Palmę čia rasti nesunku. Bet palmė su savo išpešiotais, kažkur padangėje pakibusiais lapais menka paguoda tokiu atveju. Reikia kojas pritraukti prie kūno, norint į jos kamieno šešėlį įtilpti. Arabai taip ir daro. Bet aš mėgstu patogumus. Laimei, tokio patogumo ir atsirado. Visas gojelis stambių, skarotų medžių, nukarusiom šakom iki tokio aukščio, kad galima jas ranka pasiekti. Žinoma, negalima būtų reikalauti, kad tokiu puikiu šešėliu galėtumei džiaugtis pats vienas. Ir šitame gojelyje buvo visa kaimenė tingiai atrajojančių jaučių, nemažas skaičius asilų ir ožkų, plius du arabai, penki berniukai ir dvi mergaitės. Kaip Egipte, tai visai pakenčiamas gyventojų tankumas. Tai nieko geresnio toliau ir neieškojau. Jaučiai į mane nekreipė dėmesio iš viso. Niekur kitur nesu sutikęs letargiškesnio sutvėrimo kaip vandens buivolas, sakykim, jautis Egipte.

Arabai — jau kitas reikalas. Vos prisė-

(Nukelta į 4 psl.)

Nelengva rasti privatų šešėlį Nilo slėnyje. Panašūs į karves gyvuliai yra, taip vadinami, vandens buivolai.

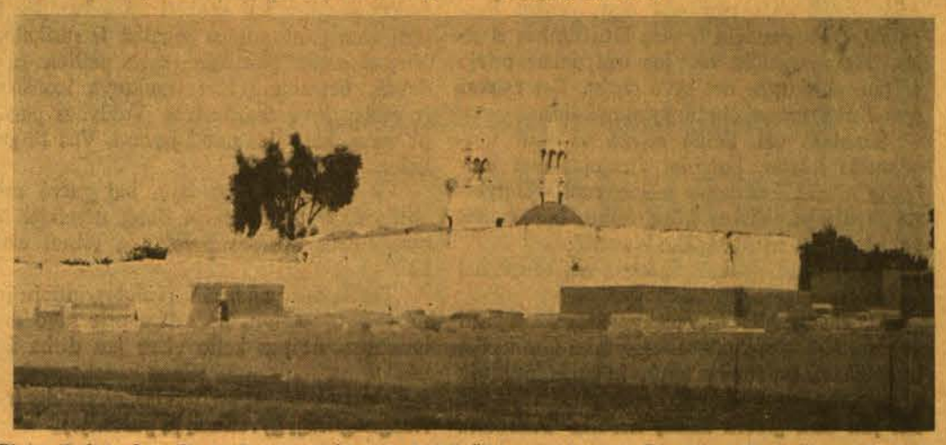

Pietų Egipte beveik pusė gyventojų yra krikš čionys — koptai. Čia viena iš gražesnių jų bažnyčių. Dauguma jų yra kur kas kuklesnės.

Vyras, kuris Ameriką išmainė į archyvus

(Atkelta iš 3 psl.)

"Aš jau seniai nebedirbu L. Raud. kryžiuje (nuo 1947.12.1), pasitraukiau iš kitų mažiau svarbių darbų, likau tik paskaitininkas, mokytojas (gimn.) ir dar šis tas. Tad su istorija vis daugiau sutampu. Kiekvieną savaitę praleidžiu Tuebingene 5-kias dienas, kur nuolat (nuo 1945 m. galo) turiu kambarį. Čia randu bibliotekose (un-to) visokios įdomios medžiagos. Rankraštyje guli parašyta "Lietuvių tautos kelias į Vasario 16-tąją" (pradedant nuo XII-jo amž). Dabar domiuosi ordino tragika. Juk 200 metų kryžiuočiai mus jėga 'krikštijo', o paskiau patys pirmieji atskilo nuo Romos, kai mes pastoviausiai (kaip tauta) prie Romos prisirišome. Kronikose randu įdomių dalykų, kurių Lietuvoje nepastebėjau. Tuebingene gyvenu visai kitą gyvenimą, negu lageryje Gmuende. Ten kiekvieną šeštadienį-sekmadienį su Maceina, Grinium svarstome at-kų, L. fronto ir kitas visuomenines problemas."

Ir archyvai jį labiau sužavėjo, kaip didžiosios gerovės Amerikos šalis. Jis sakosi: "Mano popieriai į Ameriką buvo jau tvarkoje, kai susidarė laimingos sąlygos išvykti į Vatikano archyvą. Vyskupai, man esant Romoje, yra ten pažadėję (rodos, iš Kudirkos fondo) stipendijėlę. Aš susigundžiau tokiu maloniu pasiūlymu ir žadu išvažiuoti Romon..."

Džiaugsmai ir vargai tarp sudulkėjusių dokumentų

Su šeima jis įsikūrė Romoje, prie didžiųjų archyvų. Ilgas valandas prasėdėdavo Vatikano, jėzuitų ir kituose senų dokumentų rūmuose. Kad daugiau Lietuvą liečiančių dokumentų surinktų, rado nurašinėtoją, tačiau nebuvo kuo jam užmokėti. Vargšas ėmė jam (matyt filatelistui) atsilyginti senais pašto ženklais. Nuo Kauno laikų Zenonas mėgdavo protarpiais užsukti į kiną. Bet Romoje — tai kainavo 100 lyrų. Ir jis atsidusdavo — gaila, juk už tai būtų filmelė dokumentams fotografuoti... O tų dokumentų jis surasdavo Tridento suvažiavimo, Propagandos kongregacijos, brevių sekretoriato archyvuose, vis apie Lietuvą, ir rinko sunkiausiose sąlygose.

Viename laiške 1950 m. liepos 18 d. jis pasakojosi:

"Niekas nepaklausia, kaip aš laikausi, iš kur aš darausi Leicos nuotraukas (kurių jau turiu didelį skaičių) ir kaip aš galiu laikytis iš tų 40 dol. mėnesiui, kuriuos moka Pautieniaus fondas (vysk. Padolskis)... Štai maždaug suprasite, kad didelio entuziazmo rašyti, kai pačiam iš paskutinių skatikų reikia ir pašto išlaidas pamokėti, nėra..."

Teko aplankyti jį Romoje, pasidžiaugti pilnutinėmis lentynomis sutelktų knygų. Jis buvo jau vedęs Pauliną Talanskaitę, auginо sūnų ir teko būti liudininku, kaip Zenonas yra ir rūpestingas šeimos žmogus. Jis net nupasakojo, kokias knygas jo žmona mėgtų skaityti ir kaip jie būtų laimingi tos rūšies leidinių iš Amerikos gavę...

Prof. Zenonas Ivinskis su šeima 1960 metais Romoje: sūnus Kęstutis ir žmona Paulina.

Kryžiuočių ir Prūsų hercogų archyvuose

1953 m liepos 2 d. jis rašė jau iš Goettingeno: "Atvykau čia visokių reikalų verčiamas. Jų svarbiausias yra Karaliaučiaus archyvas. Nuo VIII.1 sėdžiu Goettingene... Goettingene (netoli Sovietų zonos sienos) yra sudėtas iš Karaliaučiaus karo metu išgabentas archyvas: ordino, hercogų (Prūsų). Kadangi tame archyve ne tik Vytauto laikams, bet ir 16-17 amžiams yra daug medžiagos, tai noriu tą medžiagą panaudoti savo darbui. Su Prūsų hercogais daug susirašinėjo Lietuvos didikai. Buvo visokių ryšių. Lietuvos protestantų ir katalikų santykiams archyvas (Karaliaučiaus) dar yra labai svarbus. Per 5 savaites žadu čia prisirinkti medžiagos ir pasidirbti mikrofilmų. Visa tai pasakoju todėl, kad atsakyčiau į klausimą, kodėl aš dabar negaliu užsiimti prel. M. Krupavičiaus atsiminimų rašymu. Kai Romoje gyvenau, tai vysk. Būčio atsiminimus surašiau laisvalaikiu, kai archyvai buvo uždaryti. Norint surašyti prel. Krupavičiaus atsiminimus, reikėtų gyventi šalia jo bent porą mėnesių. Tie prel. Krupavičiaus atsiminimai yra labai svarbus dalykas..."

Būdavo metas, kada būtinas reikalas dr. Ivinskį įtraukdavo į visuomeninį, net politinį gyvenimą. Bet čia jis jautėsi kaip į kraną išmesta žuvis — vis ieškojo progos grįžti į savo pamėgtąsias istorijos studijas. Ir tai ištrūkęs iš politinių pareigų, jis 1957. IX. 28 rašė: "Pagaliau ištrūkau iš to įkaitinto 'politikos katilo', ir dabar vėl džiaugiuosi, galėdamas dirbti man mieluose 'archyvuose... Nuo politinių laktų vėl nutūpiau į mokslą. Čia nėra nei prie šų, nei šmeižikų. ."

Paskutiniuoju laikotarpiu mūsų jubiliatas labiau jaučiasi savo vietoje, pakviestas Bonnos universitetan pastovaus istorijos profesoriaus pareigoms. Kitados Mirbeau kalbėjo: "Istorija yra laikų šviesa, įvykių konservuotoja, ištikima tiesos liudytoja, gerų patarimų ir išminties šaltinis, elgesio ir dorovinių nuostatų rinkinys". Šiam didžiam reikalui mūsų jubiliatas yra pašventęs — visą savo gyvenimą, daug dvasinių lobių atkasdamas iš po šimtmečiais apnešto dulkių klodo.

Bernard Berenson gimė Lietuvoje

"Draugo" 106 nr. "Mokslas, menas, literatūra" priede V. Jako straipsnyje "Florencijos gelbėtojas", kur rašoma apie nacinės Vokietijos konsulą dr. G. Wolf, yra toks sakinys: "Dr. Wolfas net slaptai vienoje viloje buvo susitikęs su besislapstančiu žydu, JAV piliečiu, didžiuoju meno ekspertu B. Berensonu".

B. Berensonas iš tikro buvo vienas iš įžymiausių meno ekspertų ir kritikų. Nežinau, ar jis nacių laikais buvo Amerikos pilietis, nes jau nuo 1900 m. jis savo pastoviais namais laikė 18 to šimtmečio vilą netoli Florencijos, Italijoje. Bet vienas dalykas aiškus, kad šis didysis meno ekspertas yra gimęs mažame Dzūkijos miestelyje —Butrimonyse, Alytaus apskr. Tai matyti ne tik iš Lietuvių Enciklopedijos (II t., 406 p.), bet ir iš Encyclopedia Americana (III t., 540-1 p.), kur rašoma, kad jis gimęs "Butremans, Lithuania, June 26,1865".

B. Berensonas karo metu išsislapstė ir liko gyvas, mirė 1959 m. spalio 6 d. Settingnane, prie Florencijos, Italijoje.

Liet. Enciklopedija mini, kad "Po I ps. karo Taikos konferencijos metu Berensonas daug rėmė Lietuvos bylą". Enc. Americana rašo, kad jo šeima emigravo į Ameriką, kai jis buvo 10 metų amž., taigi apie 1875 metus.

Jonas Jasys

A. ABALL ROOFING CO.

Įsteigta prieš 49 metus

Dengiame visų rūšių stogus. Taisome arba dedame naujus kaminus, rinas, nutekamuosius vamzdžius. Dažome iš lauko. Taisome mūrą—"tuckpointing". Pilnai apsidraudę. Visas darbas garantuotas

LA 1-6047 arba RO 2-8778

Apskaičiavimai nemokamai

Skambinkite bet kuriuo laiku

SIUVIMO Mašinos

* ELNA
* BERNINA
* NECCHI
* VIKING
* PFAFF
* SINGER

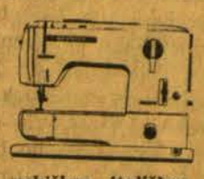

Šveicariškos, vokiškos, itališkos, japoniškos ir kitų firmų.

Taisome, parduodame ir nuomojame priienamomis kainom s ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonį kab nėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.

B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

IŠILGAI AFRIKOS

(Atkelta iš 3 psl.)

dau po medžiu, visi tuojau paliko savo pasirinktą vietą ir atėjo kompanijon. Susėdo visi maždaug pusračiu aplink mane. Sėdi ir žiūri. Savotiškas jausmas, prie kurio tenka pripras ti. Miestuose, žinoma, taip nėr, bet miesteliuose ir kaimuose, kur beeitum, tuoj pat tampi dėmesio centru. Šypteliu aš jiems, jie šyptelia man, nusibaidom muses ir sėdim. Visi, išskyrus abi mergaites. Jos užsiėmusios naudingu darbu ir per šią pietų pertrauką. Jos minko rankomis mišinį buivolo mėšlo, molio ir šiaudų. Krašte, kuriame nelyja, tai gana patvari statybinė medžiaga.

— Salem Aleikum! — sakau abiems vyrams. Tiek esu jau išmokęs, deja, ne ką daugiau.

— Aleikum salem...— atkartoja jie, ir jau kažkaip tas bendras spoksojimas vienas į kitą neatrodo toks kvailas. Susikalbame, reiškia. Tolimesnį pašnekesį perima arabas. Jis kažką mala maloniai skambančia greitakalbe. Kalba užsibaigia lyg klausiamąja intonacija.

— Mošfahem, — sakau. Nesuprantu.

Arabas pakartoja, tik garsiau.

— Mošfahem.

Jis tai dar ištaria lėtai ir skiemenuodamas. Rezultatas tas pats. Ar tu greit ar lėtai man arabiškai kalbėsi, nuo to gudresnis nebūsiu. Bet arabas užsispyręs. Jis atsistoja, parodo į save, į draugą, į mane ir vėl, matyt, tą patį kartoja.

Kompanija, su kuria dalinausi šešėliu, pupom ir cukrašvendrėm. Kodėl viduryje esančios mergaitės rankos juodos, sužinosite tekste.

Nusprendžiu, kad reikia keisti taktiką.

— Aywa, — sakau. Taip.

Matyt, pataikiau. Visi plačiai išsišiepia. Atsistojęs arabas paduoda man ranką. Paspaudžiu. Paspaudžiu ir visų kitų rankas iš eilės. Tik mergaičių ne. Jos irgi dabar priėjo arčiau, palikusios net savo darbą. Bet rankas spaudinėti, matyt, čia tik vyrų reikalas.

Susėdam vėl. Saulė mirga už mus saugojančio šešėlio, buivolai atrajoja, mes vaikome muses, mergaitės toliau ruošia statybinę medžiagą. Viskas būtų taiku, bet arabas vėl užsimano manęs kažko klausti?

— Aywa, —sakau, šį kartą nei savęs, nei jo nevargindamas.

O, matyt, dėl to atsakymo tenka vargti vienam iš berniukų. Arabas pasako jam kažką jau aiškiai įsakančiu tonu, ir anas nukuria per gatvę į gretimą lauką. Netrukus grįžta jis, bet jau visu glėbiu kažką nešinas. Sukrauna

Modernizacija 2000 metų senumo: Archimedo sraigtas vandeniui kelti. Kas iš gimnazijos laikų neatsimena Archimedo sraigto, tepasižiūri į Lietuvių Enciklopedijos I tomo 242 psl.

jis man tą kažką tiesiog į sterblę. Pasirodo, tai stambių pupų ankštys ir sukapoti cukrašvendrės stiebo galai. Aš, šiek tiek nustebęs, žiūriu į arabus. Jie šypsos, parodo rankos mostu į burną. Reiškia, jog visa tai reikia valgyti. Kalba jie dar kažką, rodydami į berniuką. Manau, gal užmokėti prašo. Ištraukiu keletą piastrų iš kišenės. Ne, ne!.. Purto galvą arabas. Pinigo neprimam. Čia, reiškia, dovana. Tokiu atveju nieko kito nelieka, kaip pabandyti... Atlukštenu pupos ankštį. Visi mane įdėmiai seka. Nesu mėgėjas pupų, ypač nežalių. Bet ką gi darysi? Pasirodo, kad jos visai neblogos. Skonis gana saldus ir šviežiai sultingas. Aš paimu tų pupų ir duodu kitiems. Pradžioje niekas nenori imti, bet galop paima. Sėdim visi dabar ir lukštenam pupas. Ateina eilė ir cukrašvendrėm. Aš jau užtenkamai ilgai esu Egipte, kad žinočiau, kaip jas reikia iščiulpti. Bet tyčia vaidinu nemokantį. Tai visiems čia sudaro tikrą pramogą. Arabas, demonstratyviai aiškindamas, lyg pirmos klasės mokinukui parodo, kaip peiliu reikia nuskelti kietąją cukrašvendrės žievę, kaip po to geriausiai atsikąsti jos sultingos šerdies. Suspaudžiama ji tarp dantų, sultis iščiulpiama, o mediena išspiaunama. Saldokas, bet gaivinantis skystimas.

— Aha! — sakau ir ištraukiu savo peilį. Visi seka, ar taisyklingai išmokau savo pamoką. Sėdime šešėlyje, reiškia, ir čiulpiam cukrašvendres. Pamažu. Be trečios čia nepajudėsi saulėje. Tai skubėti nėra kur. Po truputį vien pantomimos pagalba ir susikalbam. Vienas kitam parodome savo peilius. Jų didesnis, bet mano turi trauktuvą kamščiams ir atidarytuvą skardinėms. Vaidybos pagalba parodau, kaip jais naudojamasi. Visi linguoja galvas.

Gera sėdėt po medžiu, kai gatvė mirga karštyje. Ir kalbėtis čia daug nereikia. Vienos, antros minties į valandą pilnai užtenka.

Trečią atsisveikinam. Nufotografuoju juos. Aš važiuoju tolyn, jie grįžta prie savo darbo laukuose. Abipus kelio visur jau dirba žmonės.

(Toliau bus apie šventyklas, piramides ir viengungiškąjį gyvenimą jų pašonėje).

10% — 20% — 30% pigiau mokėsit už apdraudą nuo ugnies ir automobilio pas

FRANK ZAPOLIS
3208½ West 95th Street
Chicago, Illinois
Tel. GA 4-8654 ir GR 6-4339

APDRAUDU AGENTŲ

Your Independent Insurance Agent

Mūsų automobilių gyvybės, nelaimės bizniai

Patogios išsimokėjimo sąlygos

J. BACEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave., PR 8-223

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kasdien nuo pirmadienio iki penkt. vakarai 10 iki 11 val. ryto. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto. Vakarais pirmadieniais 7 val. vakaro.

7159 South Maplewood Avenue
Chicago, Illinois 60629.

LIETUVIŠKOS PROGRAMOS WOPA 1190 kil. AM ir 102.7 mg FM

telef. HEmlock 4-2118

LEO'S SINCLAIR SERVICE
LEONAS FRANCKUS
Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos
Tune-up ir Motorų Remontas
5759 So. Western Ave.
Kampas 58th Street
Telefonas — PRospect 8-9533

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
COSMOS EXPRESS

MARQUETTE GIFT PARCEL SERV

2608 69th St. Tel. WA 5-2787
2501 69th St. Tel. WA 5-2737
3333 So. Halsted St. Tel. 254-3320

Lietuvių bendrovė turinti teisę siuntinius siųsti savo vardu iš Chicagos tiesiai į Lietuvą.

Didelis pasirinkimas įvairių medžiagų, ital. lietpalčių ir kitų prekių.

Priimami užsakymai automobilių, šaldytuvų, televizijų ir t. t.

E. ir V. Žukauskai

Kuriam galui mokėti daugiau?

PIRKDAMI NAUJUS AR VARTOTUS AUTOMOBILIUS SUTAUPYSITE NUO $500 IKI $1 000

PLYMOUTH * VALIANT

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
4030 Archer. VI 7-1515
"U WILL LIKE US"
CHRYSLER * IMPERIAL

TURTAS 90 MILIJONŲ

Chicago Savings and Loan Association
John Pakel, Sr., President and Chairman of the Board

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR INVESTMENT — INSURED UP TO $15,000

5 1/4 %

LAKŠTŲ TAUPYMO SĄSKAITOS

Chicago Savings Jums siūlo šešių mėnesių taupymo lakštus, už kuriuos pelnysite 5¼%. Lakštai išduodami tūkstantinėmis minimumas yra $8,000.00. Nuošimčiai mokami kas šeši mėnesiai nuo išdavimo datos. Lakštų sąskaitos yra apdraustos F.S.L.I.C.

4 3/4 %

TAUPYMO KNYGUČIŲ SĄSKAITOS

Chicago Savings tebemoka už knygutėse žymimas santaupas aukščiausius nuošimčius, kokie kad yra leidžiami pagal Federalinės valdžios taisykles. Sudėtiniai nuošimčiai apskaičiuojami kiekvieną pusmetį.

DAUGIAU TAUPYSITE...

DAUGIAU PELNYSITE.

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GRovehill 6-7575

VYTAUTO RAULINAIČIO NETEKUS

BRONĖ JAMEIKIENĖ

Kiekviena mirtis yra liūdesio valanda, nes atsiskiriama su žmogiškuoju asmeniu, atsisveikinama su jo dvasia, gyvybe, su visu tuo, kas vienu ar kitu metu mums buvo džiaugsmo, šviesos, jėgos bei palaimos šaltinis. Ta valanda liūdnesnė, jei mus palieka jaunas žmogus. Tačiau ji pati liūdniausia tada, kai iš mūsų tarpo išeina kūrėjas, kuris mus džiugino ne tik savo talentu, bet ypatingai savo asmens gerumu, savo šviesiu taurumu ir viltingu entuziazmu. Kaip žinome, Vytautas Raulinaitis ir kiti bendrakeleiviai (Monika Šlapšienė, Ronė Puzinauskienė ir dr. Mykolas Slapšys) žuvo auto katastrofoj gegužės 24 d. prie Washingtono.

Mielas asmuo buvo **Vytautas Raulinaitis**, ypatingai tiems, kurie jį pažino arčiau, kurie turėjo apsčių progų stebėti jį ir kaip žmogų, ir kaip kūrėją, ir kaip lietuviškųjų reikalų "gailestingą samarietį."

A. A. Vytautas Raulinaitis

Prieš 50 metų gimęs Vilkaviškyje, Vytautas įsigijo gerą ir platų išsilavinimą. Po Karo mokyklos, jis studijavo Vilniaus Meno akademijoje ir taip pat Freiburgo l'Ecole des Arts et Metiers. Pagrindinis jo dėmesys nukrypo į skulptūrą, kur jis reiškėsi įvairiai, stipriai ir gausiai. Mėgo jis visas medžiagas, bandydamas jas išjausti, ieškodamas jose subtilumo, intymumo, traktuodamas jas pažangiai rafinuotai ir naujoviškai. Nors jo gyvenimas buvo perkrautas prasmingu veiklumu ir rūpesčiu kultūriniais reikalais bei bendrojo gėrio projektais, jis visada rasdavo laiko ir energijos kūrybai. O kūrė jis ganėtinai lengvai ir vaisingai. Dalyvavęs daugelyje parodų lietuvių ir amerikiečių tarpe, jis greitai atkreipė dėmesį į savo darbus originalumu stiliuje ir medžiagos panaudojime. Daug jo skulptūrinės kūrybos yra medyje, gipse, o pastaruoju metu ypač metale, kur dažnai pasirodydavo drąsūs žingsniai dabarties keliais, ne tik nebijant naujoviško išradingumo, bet ieškant avangardinio elemento ir medžiagoje, ir formoje, ir tematikoje. Vytautas buvo ne tik stiprus skulptorius, bet ir geras piešėjas. Todėl jis dažnai buvo kviečiamas iliustruoti knygas, piešti viršelius įvairiems leidiniams ar koncertinėms programoms. Nemaža yra padaręs ir dekoracijų įvairiems sceniniams pastatymams. Žodžiu, jis buvo gerokai universalus, ir joks darbas jam nebuvo per menkas, nei per didelis.

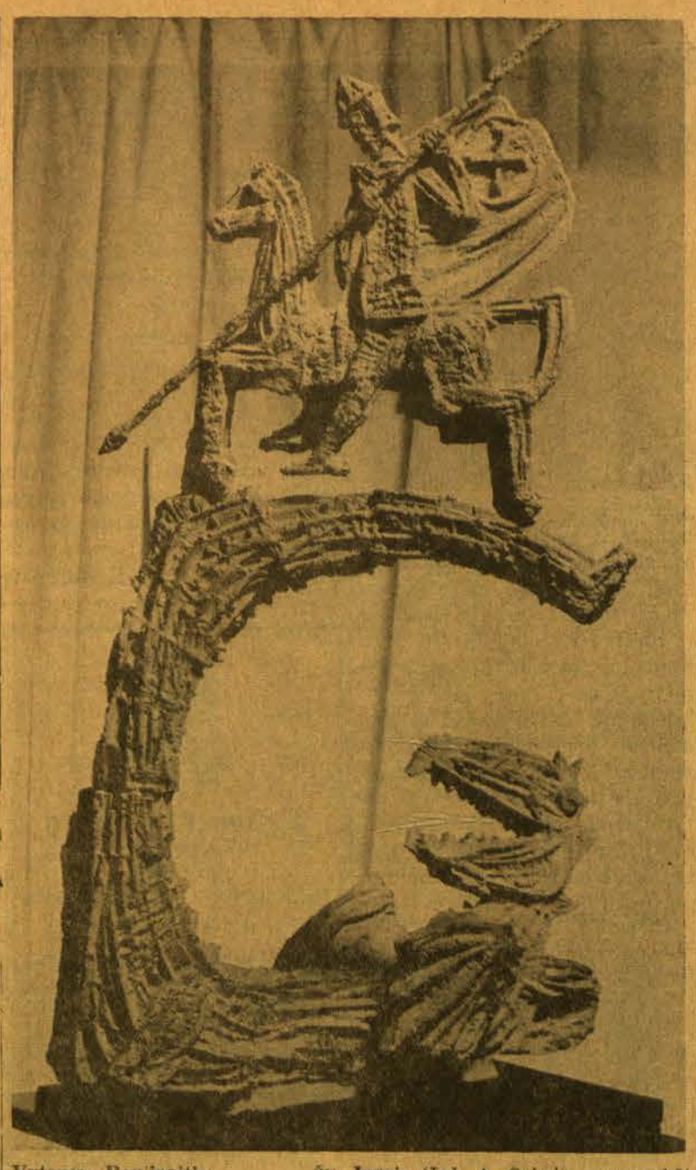

Vytautas Raulinaitis — Šv. Jurgis (Inž. A. Sabalio nuosavybė)

Čiurlionio ansamblis ir draugai čiurlioniečiai pasiges jo stipriau ir dažniau, negu kiti jo bičiuliai ir pažįstami, nes Vytautas Raulinaitis, čiurlioniečių šaukiamas tiesiog Raulu, susirišo su Čiurlionio ansambliu nuo pirmųjų sambūrio dienų. Jis dainavo chore, atlikdamas ir solo partijas, grojo liaudies instrumentų grupėje. Kai tik atsirasdavo problemų su meniniu bei vaizdiniu apipavidalinimu, Vytautas noriai ir efektingai pridėdavo savo paslaugią ranką iki pat paskutinių dienų.

Pasiges Vytauto Raulinaičio lietuviškieji reikalai ir kultūriniai darbai. Mat, toks buvo jo nusistatymas, tokia jo dvasios nuotaika, toks šiltas širdies gerumas, kad jis savęs negailėjo ir nesibrangino, bet bandė duoti bendriems reikalams savo pajėgią ir vertingą duoklę. O davė jis daug ir dažnai. Nuo pat vaikystės, būdamas uolus skautas, visame savo gyvenime, palenktame optimistinei nuotaikai ir tarnavimui artimui, Vytautas buvo tiesiog idealaus skauto pavyzdys. Mūsų akademinės skautijos Korp! Vytis tad jam vertai ir suteikė garbės filisterio vardą.

Gyvenime ir mirtyje mes pirmiausia susitinkame su žmogumi ir netenkame žmogaus. Ir to netekimo gilumas ir pasiliekanti tuštuma priklauso nuo to žmogaus dvasios ir širdies. Vytautas Raulinaitis pasilieka mūsų atmintyje, kaip labai puikus žmogus, kuriame degė, tiesiog žėrėjo taurumas, geraširdiškumas, stiprus idealizmas ir jaunatviškas optimizmas. Jis visur matė gera, visur gero ieškojo, visa ir visus gerai vertino. Tą patvirtina ir mūsų liūdesio gylis ir skaudi Vytauto netekimo tuštuma.

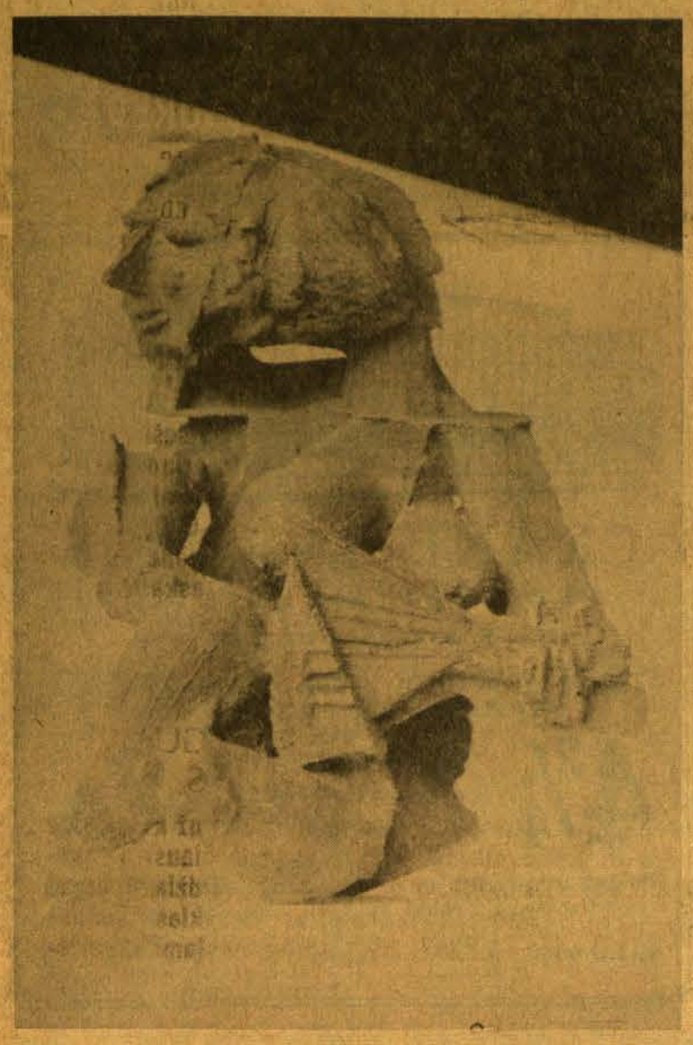

Vytautas Raulinaitis — Moteris su muzikos instrumentu

Išleista prof. A. Kuršaičio lietuviškai-vokiškas žodynas

Šiomis dienomis išėjo Vakarų Vokietijoje naujas lietuvių kalbos standartinis veikalas — Prof. Aleksandro Kuršaičio lietuviškai-vokiškas žodynas.

Prof. Aleksandras Kuršaitis gimė 1857.10.2 Kretingoj. Jis įjungė mūsų kalbą į didžiųjų kalbų draugystę. Jo veikalui duotas gražus vardas:

Thesaurus Linguae Lituanicae
Didysis trijų tomų
Lietuviškai-vokiškas žodynas

Jame surinktas senosios ir naujosios lietuvių kalbos žodžių lobynas.

Praėjo 24 metai nuo Aleksandro Kuršaičio mirties. Mirdamas jis paliko savo veikalą rankrašty. Medžiagą žodynui jis rinko, gyvendamas dar Tilžėje ir Krance. Rankraštis nežuvo antrojo pasaulinio karo audrose. Dabar išėjo iš spaudos pirmasis jo tomas. Antrasis tomas jau spausdinamas, netruks išeiti ir tretysis.

Veikalo tiražas nedidelis, ir trumpu laiku jo laida bus išsemta, nes universitetų bibliotekos, moksliniai institutai ir pavieniai mokslininkai jį bematant išpirks. Privatūs interesantai turi paskubėti šią mūsų kalbos brangenybę įsigyti.

Kuršaičio Žodynas išleistas Miuncheno universiteto iniciatyva. Thesaurus Linguae Lituanicae atspausdintas senoje ir viso mokslinio pasaulio didžiai vertinamoje universiteto leidykloje — Vandenhoeck und Ruprecht Goettingene, Vakarų Vokietijoje. Žodyno leidimo techniką leidykla parinko, turėdama omenyje ne tik mūsų kartą, bet ir kartas, kurios mus pakeis ateityje. Žodyno išorinė forma, jo antraštinis puslapis, pratarmė ir t. t. — savi tiek lietuviui, tiek vokiečiui. Tiems kurie sutiks parašyti apie žodyną recenzijas lietuviškoje spaudoje leidykla sutiko duoti nemokamą egzemplorių.

Norintieji žodyną gauti teparašo dr. Liucija Baldauf-Jurgutytė, 8018 Grafting bei Muenchen, Adalbert-Stifter — Str. 14, W. Germany, nes žodyno pardavimo reikalų tvarkymą Amerikoje leidykla pavedė jai. Dr. L. Baldauf-Jurgutytei galima rašyti ir lietuviškai. Pirmoji tomo kaina DM. 170. — (pagal šios dienos kursą — 42,5 am. dolerių). Pinigus siųskite: Thesaurus Linguae Lituanicae, Dr. Lucia Baldauf-Jurgutytė, Volksbank Grafing Kt. Nr. 8341, Grafing b. Muenchen, Germany-West. Žodyną galima užsakyti kaip dovaną ir Lietuvoje gyvenantiems pažįstamiems bei giminėms.

Šiais metais sueina 125 metai nuo to laiko, kai Kuršaičių šeimos nariai pradėjo rašyti mokslinius veikalus apie lietuvių kalbą ir spausdinti juos universitetų leidyklose. Šį darbą pradėjo Friedrichas Kuršaitis 1843 metais, išleisdamas savo, visų kalbininkų gerai pažįstamą knygą: "Laut- und Tonlehre der littauischen Sprache", (Koenigsberg 1943). 1876 m. pasirodė jo "Grammatik der littauischen Sprache", (Halle 1876). Be Kuršaičio vardo sunku įsivaizduoti lietuvių kalbos tyrinėjimo pradžios. Mūsų Žodyno autorius, prof. Aleksandras Kuršaitis, profesoriaus Friedricho Kuršaičio broliavaikis, augęs prof. Friedricho Kuršaičio šeimoje ir jo išleistas į mokslus. Be to, prof. Aleksandras Kuršaitis ilgametis ir paskutinysis Lietuvių literatūrinės draugijos Tilžėje pirmininkas.

Prof. Aleksandro Kuršaičio Žodynas nėra sausas mokslinis veikalas, o gyva, įdomi knyga, pilna mūsų liaudies dainų citatų, aprašymų mūsų liaudies papročių, nes Aleksandras Kuršaitis, be galo mylėdamas savo tautą (jis laikė save lietuviu), dažnai užsimiršdavo ir nuklysdavo į lietuvių liaudies meno sritis. Seniai pamirštų mūsų liaudies dainų posmai, primiršti papročiai tampa vėl gyvi, besklaidant šio veikalo puslapius. O ką ir besakyti apie begalę tų žodžių, senų, pamirštų, kuriais taip džiaugiasi ir didžiuojasi mokslininkai — jų Aleksandro Kuršaičio Žodyne tiek, kiek gintarėlių po audros Baltijos pakrantėje.

Žodynas išleistas Armino Kuršaičio, Aleksandro Kuršaičio sūnaus, pastangomis ir rūpesčiu.

Dr. Liucija Baldauf-Jurgutytė
Muencheno universiteto lietuvių kalbos lektorė

LIETUVIAI TĖVAI, PASINAUDOKIT

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA
Kennebunkeporte, Maine,
SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISEM.

Išeinamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas.

Oficialiai dėstoma lietuvių kalba po 5 pamokas savaitėje 4 grupėms.

Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo orientacija. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas.

Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių.
Mokiniai gyvena bendrabuty.
Atlyginimas visiems prieinamas.
Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį.
Registruokite mokinius 1968 - 1969 m.
Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

Informacijų ir kitais reikalais rašykit:
Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

Geriausia dovana siųsti į
LIETUVĄ
Vertingiausia dovana
DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI

Tik Dovanų Pažymėjimai yra vertingiausia dovana ir daug geriau negu siuntiniai. Jūsų giminės tai patvirtins.

TIK DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI duoda galimybę Jūsų giminėms pirkti viską ką jie nori — Maistą, Rūbus, Medžiagas, Batus ir daug, daug kitų reikmenų — amerikoniškų, vakarų — europietiškų ir vietinių — specialiose Vneshposyltorg dolerių krautuvėse. Jūsų giminės tai patvirtins.

TIK DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI duoda galimybę Jūsų giminėms pirkti viską ką jie nori SPECIALIOMIS, LABAI NUPIGINTOMIS, KAINOMIS. Jūsų giminės tai patvirtins.

JOKIO PAPILDOMO MOKESČIO nei siuntėjui, nei gavėjui.

Užsisakykit dabar. Užsisakykite per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 E. 23rd Street
New York, N. Y. 10010

Prašykite neapmokamo katalogo.
Įgalioti Podarogifts, Inc. atstovai.

Highest Rates on Savings

At Standard Federal Savings your savings earn at the highest rate paid by any savings institution in Chicagoland.

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $15,000

Chartered & Supervised by an Agency of the United States Government

4 3/4 %
PER ANNUM, CURRENT RATE
PASSBOOK SAVINGS
Earnings are added and compounded four times a year. 4.75% compounded quarterly is 4.83%. Build your savings with a passbook account. Develop the habit of saving regularly.

5 1/4 %
6 MONTH CERTIFICATES
Issued in minimum amount of $10,000 and larger amounts in multiples of $1,000.

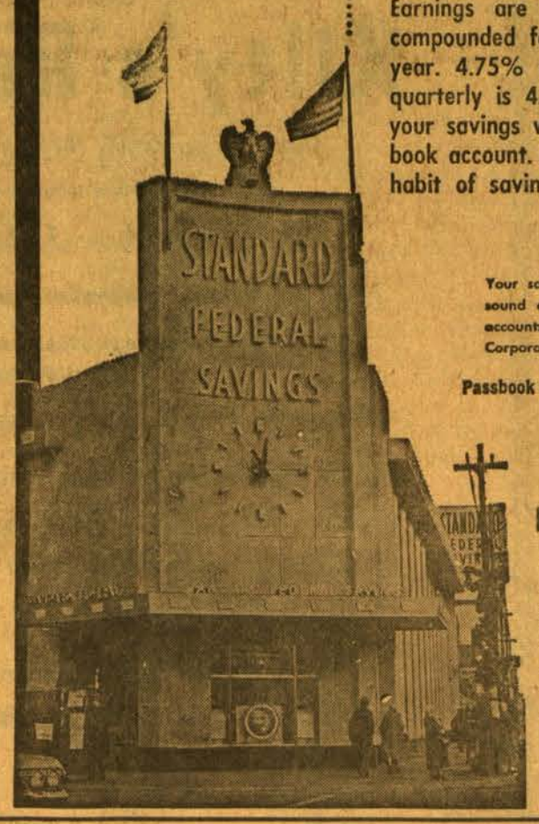

SAFETY ASSURED
Your savings are protected by our great strength in Reserves, our sound assets, our careful operating policies and by insurance of accounts to $15,000 by The Federal Savings and Loan Insurance Corporation, a Permanent Agency of the U.S. Government.

Passbook Savings in by the 10th of the Month Earn from the 1st.

ASSETS OVER $125,000,000.00
RESERVES and SURPLUS OVER $10,500,000.00
Over 2 times legal requirement

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue • Chicago, Illinois 60632 • Phone VI 7-1141
OPEN MON. and THURS. 9 to 8; TUES. and FRI. 9 to 4
SAT. 9 to 12 Noon; WEDNESDAY—CLOSED

METAI BE FELIKSO KUDIRKOS

Prieš metus, 1967.5.7, Los Angeles mieste, Angelų Karalienės ligoninėje, mirė ir 1967.5.13 Chicagoje, lietuvių šv. Kazimiero kapinėse, buvo palaidotas pedagogas — lituanistas Feliksas Kudirka, vienas iš šviesiųjų lietuvių kalbos ir literatūros mokytojų, auklėjusių kūrybingąja kryptimi nepriklausomos Lietuvos jaunimą.

Nors su Feliksu Kudirka buvau išaugęs viename Suvalkijos pakraštyje, bet likimas lėmė, kad susipažintume tik, kaip tada įsivaizdavau, tolimuose Telšiuose. Ta pažintis, atnaujinta, perėjo į tikrą draugystę jau daug vėliau. Ir vėl ne kur prie Šešupės, o už plačių kontinentų ir vandenų — Amerikos vakariniame pakraštyje, Californijoje, Los Angeles mieste, kur mus nelemtas likimas nubloškė. Galutinai su juo, jau mirusiu, išsiskyriau Chicagoje, kur jį lėktuvu atlydėjau atsigulti šios žemės amžinam poilsiui.

Tada, 1935 m., į Telšius buvau nuvykęs spaudos reikalais. Ten užsimaniau aplankyti savo ir savo brolio Petro gerą pažįstamą gimnazijos mokytoją Andrių Ignaitį bei "Žemaičių Prietelio" redaktorių Kazį Berulį.

Užėjęs į gimnaziją, mokytojų kambaryje radau Andrių Ignaitį, vilkaviškietį, kuris mane supažindino su Feliksu Kudirka bei kitais mokytojais. Kadangi buvo pietų ilgoji pertrauka, galėjome ilgiau pasikalbėti. Jis manęs klausinėjo apie "Naujosios Romuvos" žurnalą, jo leidimą ir patį redaktorių Juozą Keliuotį, tvirtu žingsniu į pirmas kultūrinio-visuomeninio Lietuvos gyvenimo pozicijas įkopusį. Ilgiausiai betgi sumanimi kalbėjosi zanavykas Feliksas Kudirka, šios gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas. Be abejo dėl to, kad abu buvome kilę iš to paties Suvalkijos kampo. Pirmoji pažintis užtruko apie porą metų, kol dirbau "Naujosios Romuvos" administracijoje, spaudos reikalu lankydamasis įvairiose Lietuvos vietose.

Pažintį atnaujinau jau po dauguelio metų Los Angeles mieste, kur jis pastoviai apsigyveno nuo 1949 m., dabartinio lietuvių šv. Kazimiero parapijos prelato J. Kučingio atsikviestas.

Velionį Feliksą Kudirką, kaip mokytoją, labai nuoširdžiai prisiminė jo buvę kolegos mokytojai bei mokiniai jo mirties ir laidotuvių dienose. Tarp mokytojų, kalbėjusių amžinai atsisveikinant Chicagoje, buvo mokytojas-rašytojas Ben. Babrauskas, Ignas Serapinas ir Hanau gimn. buvusi mokinė p. Irena Šelerienė. Iš Los Angeles išlydint prie bažnyčios atitinkamą žodį tarė mokytojas-visuomenininkas J. Kojelis. Du buvę jo mokiniai, poetė Aldona Prižgintaitė ir rašytojas-dailininkas Paulius Jurkus, parašė atskirus straipsnius. Pirmoji "Drauge" — "Mokytojui mirus" (1967. 6. 29, Nr. 151), antrasis "Darbininke" — "Mokyt. F. Kudirką prisimenant" (1967.6.27, Nr. 45). Tebūnie man leista čia paci tuoti iš P. Jurkaus straipsnio porą ištraukų, rodančių, kokį įspūdį Feliksas Kudirka yra palikęs savo mokiniams: 1) "Aukštas, didelis vyras, visada kairiąja ranka įsitvėręs į kaklaraištį, žvilgsnį kažkur toli nukėlęs. Atrodydavo jis liūdnas, vienišas, net svetimas tam miestui (Telšiams — K.K.), judriom gatvėm, linksmai valdininkijai, kuri vakarais degino žiburius, gėrė arbatą, lošė kortom, kartais nueidavo į visuomeninės klūbą. Tas pasaulis nelietė mūsų mokytojo". 2) "...Jis buvo kietas, labai daug reikalavo iš mokinių, daug raudono rašalo liejo į mūsų paprastus, juodus ir sutrintus sąsiuvinius..." O štai ir viena trumputė ištrauka iš Aldonos Prižgintaitės rašinio: "Kas turėjo gabumų rašyti eilėraščius, ar prozą, tuos skatino rašyti. Gimnazijoje veikė gana gausūs literatų ir kalbininkų būreliai, kuriuos jis globojo. Uoliai lankydavosi, duodavo savo patarimus". Žymia dalimi mokytojas F. Kudirka lėmė ir tai, kad anuometinis jo mokinys Telšių gimnazijoje Vytautas Mačernis pasuko literatūros kryptimi. Šitai poetas savo draugams Kauno ir Vilniaus universitetuos dažnai pa-

Mokytojas Feliksas Kudirka

brėždavo, net buvo periodinėje spaudoje paskelbęs eilėraštį, dedikuotą mokytojui Feliksui Kudirkai."

Kalbant apie Feliksą Kudirką, kaip lietuvių kalbos mokytoją, tenka pastebėti, kad jo mokomasis darbas nenutrūko su pasitraukimu iš Lietuvos. Vokietijoje, Hanau stovykloje, vėl jis tęsė mokytojo darbą, o gyvendamas čia, Los Angeles, kol kasdienio darbo sąlygos leido, atėjo į pagalbą skautų organizuotiems lituanistikos kursams. Kitas jo įnašas lietuvių kalbos puoselėjimui buvo jo taisytos knygos bei žurnalai. Tą darbą jis dirbo net pensijon išėjęs ir iki paskutinės dienos prieš lemiamai ligai ištinkant. O ir gyvas žodis, tikrai lietuviškai tariamas, ir sklandi kalba, taisyklingai sudėstyta, patraukdavo daug klausytojų, kai jis skaitydavo paskaitas ar kalbėdavo susirinkimuose.

De mortuis nil nisi bonum, bet vieno vėlionio nusižengimo negalima nutylėti. Ne be jo kaltės nėra jo biografijos Lietuvių Enciklopedijoje. Taip pat jo kalte reikia laikyti neparašymą atsiminimų iš savo odisėjos, patirtos Vokietijoje, kada prievarta buvo paimtas į raudonąją armiją ir varomas į mirtį, užimant Berlyną. Jo pergyvenimai, atvirumo valandomis papasakoti artimiesiems, buvo daug stipresni nei ir, kurie randami Mariaus Katiliškio knygoje "Išėjusiems negrįžti".

Reikėtų, kad kas imtųsi parašyti jo biografiją ir ją paskelbtų kuriame nors lituanistiniame leidinyje. Kiek gausesnių jo biografinių žinių ir asmens bruožų yra davęs savo straipsnyje — atsisveikinime, įdėtame "Drauge" 1967.5.25, Nr. 122, ir pavadintame "Ramoniškių Jobas iškeliavo" dr. Grigas Valančius. Čia pat primintinas ir Los Angeles lituanistinės mokyklos vedėjo Igno Medžiuko nekrologinis straipsnis "Naujienose" 1967.7.1, Nr. 153, pavadintas "A.a. Feliksą Kudirką amžinybėn palydėjus". Aš pats esu gana smulkmeniškai savo reportažiniuose atsiminimuose užfiksavęs velionio gyvenimą Vokietijoje, Los Angeles, jo ligą, paskutines dienas prieš mirtį ir jo pomirtinę kelionę į žemiškojo palaidotas lietuvių šv. Kazimiero kapinėse. Tų užrašų maža dalis buvo išspausdinta "Tėviškės Žiburiuose" 1967.8.24, Nr. 34, antraše "Mirusio mokytojo kelionė lėktuvu".

Grįžtant prie paties mirties fakto, kaip liūdnos žmogaus gyvenimo žemėje baigmės, reikia pažymėti, kad Felikso Kudirkos mirtis buvo ne tik liūdna, bet ir tikrai tragiška, nes jis mirė tada, kada jau atrodė, jog jo liga nugalėta ir jis štai jau paliks ligoninę, vėl išeis į gyvenimą. Bet staigiai ir netikėtai užmigo Viešpatyje, palikdamas savo auklėtiniuos, bičiuliuos ir kaimynuos ne išdylantį prisiminimą.

Kazys Karuža

Ar tikrai už vieną dantį visus dantis išmalti?

Poetas Jonas Aistis savo "Milfordo gatvės elegijų epiloge" (Draugas, 1968.II.17, antroji dalis), kalbėdamas apie lietuvių pasiruošimą budėti ateities įvykių perspektyvoje, rašo, jog turime skirtingai nusistatyti okupanto ir savo tautos atžvilgiu. "Okupanto atveju skrupulų neturėtų būti daroma. Už vieną dantį visus dantis išmalti". Kitaip yra savųjų atveju: "Kerštas yra nesąmonė, jis ir pačiam kerštautojui nenaudingas... Sauvalė į nieką gerą nenuveda. Kerštas neturi nei teisės nei teisėtumo. Juo naudojasi tiktai menkos moralės žmonės ir nusikaltėliai".

St. B. "Pasaulio Lietuvyje", Nr 34 įžanginiame straipsnyje "Tegu dirba Tavo naudai" poetą Aistį cituoja ir jo mintims pritaria, pabrėždamas dorinę didybę, kaip pagridinį patriotizmo reikalavimą, remdamasis prof. A. Maceinos pastebėjimais ir primindamas jaunimo problemą, iškeltą vysk. V. Brizgio. Čia noriu kai ką paaiškinti, nes tuose teigimuose apie nubaudimą ir kerštą (Aisčio ir pakartotuose St. B.) yra prieštaravimų, nenuosekslumų ir netikslumų krikščioniškosios moralės požiūriu.

Pirmiausia prismintina, kad minėti autoriai rodo daugiau atlaidumo lietuviams komunistam negu Lietuvos okupantam rusam. Atlaidumas yra geras dalykas, bet moralinis atsakingumas už nusikaltimus yra kitas dalykas. Lietuviai komunistai, kurie laisva valia tiesiog darbuojasi komunistinei okupacijai, yra labiau nusikaltę už anuos paprastus rusų karius ir darbininkus. Juk lietuviai komunistai, kurie griebėsi žudyt patriotus lietuvius, sudarinėti sąrašus Sibiran, laisvai stoję tarnauti milicijai ir komunistų saugumui, su pasitenkinimu areštavę brolius lietuvius ir niekinę visa tai, kas lietuviui brangu ir šventa, tokie prilygsta piktadariams, kurie, laisvai prisidėję prie žudikų gaujos, su jais ateina į tėvų namus žudyti savo tėvų ir brolių. Jų nusikaltimai yra itin labai dideli. Juk yra tokių, kurie ne tik šimtus lietuvių į mirtį išsiuntė, bet net savo tikrus brolius ir tėvus ištrėmė.

Kitas klausimas, liečiąs Lietuvos okupantų ir lietuvių komunistų nubaudimą. Kada, kaip ir kas juos nubaus, mes nežinom. Teisybė reikalauja nubausti nusikaltėlį, o meilė jam atleisti. Dangus suras būdą ir priemones ir teisybei, ir meilei. Tačiau mes krikščionys neturėtume reikalauti bausmės keršto sumetimais. Degti kerštu, kad "už vieną dantį visus dantis išmaltum", tai eiti dar toliau, negu Senojo Įstatymo moralės supratimas. Ten buvo akis už akį, dantis už dantį, o čia — užvieną dantį visus. Kristus paskelbė naują mokslą, Senojo moralės supratimą pataisė ir paprašė rodyti meilę net savo priešui. Tai sunku, oi labai sunku, bet Kristus prašo mus taip vykdyti. Duok Dieve, kad poetas Aistis, sakykim, norėdamas įspūdį padidinti, kalbėdamas apie visų dantų išmalimą, poetiškai išsireiškė. Gaila, kad St. B. tą mintį cituoja ir be rezervų perduoda visiems pasaulio lietuviams.

Keistai skamba teigimai, kad okupantams "už vieną dantį visus dantis išmalti" bus gerai, o saviesiems prasikaltėliams "kerštas yra nesąmonė, jis ir pačiam kerštautojui nenaudingas. juo naudojasi tiktai menkos moralės žmonės ir nusikaltėliai." Apie kerštą gražiai ir teisingai pasakyta. Bet jo pritaikymas netikslus. Ar nėra kerštas nesąmonė visiems? Kodėl kerštą naudojant svetimiems prasikaltėliams (atseit ne lietuviams, rusams okupantams) jau nebūsi menkos moralės žmogus ir nusikaltėlis? Kodėl dviguba moralė, kuri dabar jau iškreipusi pasaulį ir keistai jo įvykius aiškina, mėginama čia taikyti: kerštas vieniems geras, kitiems — nesąmonė? Krikščioniškoje moralėje tokio keršto pritaikymo nežinome.

Netiksliais posakiais, tegu kad ir norint įspūdį pastiprinti, gero nepasieksime, o brolių širdyse keršto ugnį kūrensime. Teisingumas ir bausmė turi būti vykdomi su meile, o ne su kerštu. Abu gerbiu, bet jų paskleistomis mintimis, manau, reikalinga šio paaiškinimo.

T. Narbutas

Automobilio nelaimės atveju skambinkite
(In case of accident, call)
COUNTRY AUTO REBUILDERS
GR 6-7777 24 hour towing service
Karoserijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir smulkūs pataisymai

FRONT WHEEL ALIGNMENT — WHEEL BALANCING
BODY AND FENDER WORK
PAINTING, MECHANICAL REPAIR
2423 W. 59th St., Chicago, Ill., 60629
Savininkas — MIKAS ČESAS

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-3998

MOVING
perkrausto baldus iš arti ir toli.
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629, Tel. RE 7-7083

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams skelbimų rėmai ir metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 59

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

SPARTA parduoda Telefunken, Grundig, Olympia, Zenith, Burroughs, Royal, ITC ir kt. produktus, tiesiai ir pigiau iš firmų sandėlių:
RAŠOMAS mašinėles lietuvių ir kt. kalbomis — RADIO - stereo, consoles, transist. ir kt. — PATEFONAI — ĮREKORDAVIMO aparatai — SKAIČIAVIMO mašinos etc.
Katalogus ir informacijas gausite pranešę savo adresą SPARTA sav.: J. L. GIEDRAITIS, 10 Barry Drive, E. Northport, N. Y. 11731, tel. (516) 757-0055. • Čikagoje informuoja A. Daugirdas GR 6-7399.

METROPOLIS-RESTORANAS
6538 S. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL. — TEL. 476-9009
Vienintelis lietuviškas restoranas su gerais patiekalais, kaip šašlykas, šnicelis ir kt., didelis pasirinkimas vietinių ir importuotų gėrimų. Lietuviškoj jaukioj nuotaikoj galėsite praleisti laiką, skaniai pavalgyti ir atsigaivinti.
Atdara kasdien nuo 3 val. popiet iki vėlumos. Šeštad. ir sekmad. nuo 12 val. d. iki vėlumos. Visi prašomi atsilankyti.
Savininkai PETRAS IR ANTANINA KAUŠAI

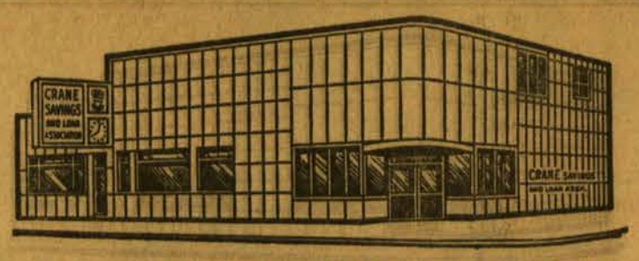

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
4 3/4 % Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. ..... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

STEIN TEXTILE CO.
PAPUOŠKITE BUTĄ NAUJOMIS UŽUOLAIDOMIS.
Įsigykite urminėmis kainomis iš tūkstančių jardų užuolaidoms dekoratyvinių medžiagų, ne iš mažų pavyzdžių, bet iš didelių ritinių: damasko, brokados, "boucle's" ir "fiberglass".
PIRKSITE NEBRANGIAI IR GAUSITE DOVANĄ.
STEIN TEXTILE bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylons, taffeta, aksomo, ANGLIŠKŲ MEDŽIAGŲ paltams ir kostiumams siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą už žemas kainas.
616 W. Roosevelt Rd., Chicago 7, Ill., HA 7-3737
Atdara kasdien ir sekm. 9:15 v. r. iki 5:30 vak. Pirmad. uždaryta
Nemokama vieta mašinoms pasistatyti už kampo į šiaurę Jefferson Street — Chernin's aikštėje

Norėdami geriau aptarnauti mūsų gausius klientus, perėmėme dar vieną restoraną Oak Lawn mieste. Galite būti užtikrinti, kad turėsite skanius valgius, skubų patarnavimą, kaip ir mūsų pirmame restorane. Kviečiame ir lauksime jūsų atsilankant.
Kilty's Restaurant
4545 West 95th Street, Oak Lawn, Illinois
(2 blokai į rytus nuo Cicero Avenue)
Telef. — GArden 4-5800
Jauki atmosfera — skanūs valgiai — skubus patarnavimas
VESTUVĖMS IR BANKETAMS YRA PRIVATŪS KAMBARIAI NUO 10 IKI 800 ASMENŲ.
Atdara kasdien nuo 8:30 val. ryto. Sekmad. ir šventad. nuo 1:00 val. popiet.
STEVE GIANAKAS, Artesian restorano įsteigėjas kviečia visus lietuvius dabar lankyti KILTY'S restoraną, kol bus atstatytas ARTESIAN restoranas. Atstatymo darbai jau pradėti ir tikisi atidaryti rpgsėjo mėnesyje.
St. Gianakas dėkoja visiems lankytojams, kurie pareiškė užuojautą dėl ištikusios nelaimės - gaisro, Artesian restorane.

Foto V. MAŽELIS
• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Perskaitę Draugą, duokite kitiems pasiskaityti.

Kultūrinė Kronika

● **Dail. Bronės Jameikienės** skaldyto stiklo vitražai Chicagos miesto centrinėje bibliotekoje. Mūsų dailininkės šios rūšies darbų paroda bibliotekos meno skyriuje (Michigan Ave. ir Randolph St) atidaroma birželio 2 d. ir tęsis visą birželio mėn. Bronė Jameikienė, pastaraisiais metais ypač kreipdama dėmesio į skaldyto stiklo vitražą, šio pobūdžio kūryboje yra pasiekusi ryškių laimėjimų, kuriais džiaugiasi savieji, o taipgi ir amerikiečių meno kritikai bei jų spauda. Kodėl dailininkė pasuko į skaldyto stiklo vitražinę techniką, gera dalimi atsako pati B. Jameikienė bibliotekos meno biuletenyje:

"Mes dailininkai randame įkvėpimą mūsų darbe, koks jis yra mūsų šiandieninėje aplinkoje, su visomis jo implikacijomis ir charakteristikomis. Bet nūdien mes išreiškiame ne tai, ka matome, bet tai ką jaučiame, o tai dažnėliau šaukiasi abstrakto pagalbos, pasirenkant formas ir spalvų skales. Mano didžiausias rūpestis ir darbo kūrybinė sritis yra spalvotas stiklas, o specialiai dar skaldytas stiklas, kuris man yra ne tiktai mistinės, beveik transcendentinės šviesos šaltinis, bet kartu ir šviesos bei kolorito neišpasakytas junginys ir simfonija".

● **Gimtinė pagerbė dailininką.** Kupiškio kraštotyros muziejuje gegužės mėnesio vidury atidaryta dailininko Kazio Šimonio paveikslų paroda. Parodą atidarant, dalyvavo ir pats K. Šimonis, kaip rašo, — "žilutėlis, aštuoniasdešimtmetis, bet žvalus ir linksmas."

Ši paroda kupiškėnų surengta iš čia kilusiam dailininkui pagerbti, jam įžengus į devintąjį amžiaus dešimtmetį (80 metų jam suėjo pernai, rugpiūčio 25 d.). Pagerbimo iškilmėse buvo vaidinamos "Kupiškėnų vestuvės". Tai buvo irgi jubiliejinis — šimtasis to vaidinimo spektaklis. (ELTA)

● **Lietuvoj mirusį prof. J. Tonkūną prisimenant.** Profesorius Juozas Tonkūnas, buvęs Lietuvos Žemės ūkio akademijos rektorius (Dotnuvoje), 1934—39 m. Lietuvos švietimo ministras, gegužės 6 d., ką tik sulaukęs 74 m. amžiaus, mirė Dotnuvoje, kur apie 15 pastarųjų metų dirbo kaip mokslinis patarėjas prie žemdirbystės instituto (vadovaujamo buvusių J. Tonkūno studentų). Jo darbai pastaruoju metu buvo riboti daugiausia pievininkystės srityje. Kada-ne-kada jis buvo pagiriamas, kaip darbštus mokslininkas. Valdinės spaudos veidmainingumas tipingai pasikartojo pranešimuose apie jo mirtį. "Iš "Tiesoj" pateiktos biografijos galėtum manyti, kad J. Tonkūnas nuo 1924 metų (nuo Žemės ūkio akademijos įsteigimo Dotnuvoje) tartum nebūtų buvęs nė kojos iškėlęs iš Dotnuvos. (Tik "Gimt. Kraštas", numatydamas, kad rašo gal ir tiems, kurie prof. Tonkūną gerai atsimena), įterpė sakinį, kad tada ir tada "ėjo Lietuvos švietimo ministro pareigas"). O apie 13 metų "akademijos" NKVD stovyklose — ne tik nė pusės žodžio, bet ir toks to "patyrimų praturtinimo" nutrynimas, kad atrodytų, lyg nieko panašaus nė nebūta. Tokiais akiplėšiškais nutylėjimais spaudos monopolistai Lietuvoj tebesitiki ištrinti iš istorijos bolševikinio režimo nusikaltumus. (E.)

● **Ką išleido Mokyklų mokslinio tyrimo institutas Lietuvoj.** Prieš 10 metų Vilniuje buvo įsteigtas Mokyklų mokslinio tyrimo institutas. Kaip pats instituto vardas rodo, jo uždavinys tirti, kaip pagerinti mokyklas.

Dešimtmečio sukakties proga, to instituto direktorius (Vl. Rajeckas) dėstė, kokia linkme institutas gerino Lietuvos mokyklas. Būtent:

"Pedagogikos - psichologijos sektorius sutelkė dėmesį į aktualiausias komunistinio auklėjimo problemas... Išėjo kėli leidiniai ir išspausdinta keliasdešimt straipsnių mokinių internacionalinio ir ateistinio auklėjimo ir kitais klausimais. Neseniai R. Bitinas užbaigė naują mokslinį darbą — "Religingi vaikai ir jų perauklėjimas"... (Tiesa, geg. 9 d.).

Šalia to institutas rengė vadovėlius ir dar tyrė pradinio mokymo, lietuvių kalbos ir literatūros ir rusų kalbos ir literatūros dėstymo metodiką.

Šalia tų aktualijų, minimi ir du rimti moksliniai darbai, liečią pedagogikos istoriją Lietuvoj. Būtent, M. Lukšienės "Švietimo istorijos bruožai Lietuvoje XIX amžiaus pirmoje pusėje" ir ryšium su Edukacinės komisijos artėjančiu 200 metų jubiliejum parengtas darbas "K. Bogužo 1803 metų Lietuvos mokyklų vizitavimo aktas" su komentarais. (E.)

● **Rusai Baltijos kraštus Londone** rodys kaip savo nuosavybę. Rugpiūčio mėnesį, nuo 6 iki 24 dienos, Londone bus prekybos ir pramonės paroda, kurioj dalyvaus ir Sovietų Sąjunga. Vienas iš dalykų, kuriuos toj parodoj bus stengiamasi anglams "parduoti" — tai bus įtikinėjimas, kad Baltijos valstybės yra vertingiausia Sovietų Sąjungos nuosavybė, ir kad joms ta priklausomybė esanti labai naudinga... Tuo sumetimu, šalia bendrosios eksponatų salės, rengia atskirą specialią "sąjunginių respublikų" salę, o prie jos dar numato paskirti ir papildomą vietą trims Baltijos respublikoms, iš kurių Lietuvai skiriamas didžiausias plotas (daugiau kaip 600 kvadr. metrų) ir didžiausias dėmesys...

Tiesa, ir tame "Lietuvos" plote Sovietų Sąjunga rodys savo pramonę, įtaisytą Lietuvoj: tekinimo stakles, ultragarsinius prietaisus ir net Klaipėdoj įtaisyto plaukiojančio doko maketą, — visai panašiai, kaip kadaise anglai rodydavo, ką jie turėjo įsirengę savo kolonijose. Bus taip pat rodoma šiek tiek ir to, ką lietuviai ir patys pasidarytų, bet ir tie dalykai bus parodyti, kaip liudijimai, "ką Lietuva turinti dėka priklausomybės sovietinei Rusijai. Tai bus Lietuvoj dabar gaminami baldai (net padengtas tradicinis lietuviškas šventinis stalas!), tai komosios dailės ir liaudies meno kūriniai, gintaro dirbiniai, o ypač daug knygų, netgi vadovėlių... Šalia to, kaip ir Montrealy buvo, bus koncertų, bus rodoma filmų ir bus skleidžiama propagandinių brošiūrų, įtikinėjančių, "kokia Lietuva šiandien" Kiek ta paroda lies Baltijos kraštus, joje aiškiai vyraus ne prekybiniai, o propagandiniai motyvai, skirti išteisinti anglų akyse tų kraštų pagrobimą... Įžvalgesnieji galės paskaičiuoti, kaip sumaniai Maskva bus panaudojusi tą pusę milijono svarų, D. Britanijos vyriausybės atiduotų iš Baltijos valstybių aukso fondo...

Vienas iš tos parodos papuošalų, gal būt, nusipelnys visų lietuvių palankaus vertinimo. Tai dailininko A. Stoškaus rengiamas sukamas vitražas, kuris būsiąs pavadintas "Vilnius — Lietuvos sostinė". (Elta)

Aušros Vartų vardo kilmės klausimu

"Draugo" š. m. 68- nr-je kun. M. Urbanavičius, MIC, atviru laišku teigia, kad dabartinis mūsų Aušros Vartų vardas esąs sugalvotas poeto kun. Motiejaus Gustaičio. Apie tai liudijusi vienuolė Marija Alphonsa dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą, kai Gustaitis lankėsi Amerikoje. Lietuviškoje Enciklopedijoje (II t., 1934 m.), iš kurios nurašytas sutrumpintas straipsnis Lietuvių Enciklopedijai (I t. 1953 m.), pasakyta: "Dabar įprastas lietuviškas tos bromos vardas Aušros Vartai yra neaiškios kilmės ir, atrodo, lyg būtų pramanytas naujesniais laikais". Toliau ten bandoma įrodyti pirminį vardą buvus Aštrieji Vartai, kuriuos lenkai lengvai pakeitė į Ostra Brama. Esą, dokumentuose niekur neužtinkama Aušros ar Auštros vardo, nors seniau žodis aušra būdavo tariamas auštra. Nuo savęs turiu pridurti, kad mano tėviškėj, Dzūkijoj, ligi dabartinių dienų žmonės sakydavo ne aušra, bet auštra, atseit, vartodavo senesnę formą. Kadangi ta "broma" yra buvusi Vilniaus miesto rytinėj sienoj, tai greičiausiai ir tapo praminta Auštros vardu. Juk prieš saulėtekį ji ryškiausiai pasirodydavo, pro ją, lyg pro kokį langą, sušviesdavo gimstančios dienos šviesa. Nuo 1918 ligi 1927 mokiausi Seinų Žiburio gimnazijoj, kurios direktoriumi ir lietuvių kalbos bei literatūros mokytoju buvo kun. dr. Motiejus Gustaitis. Gerai atsimenu, kaip jis įtikinančiai mums įrodinėjo, kad lenkai, nesuprasdami auštros žodžio, jį pavertė ostra — aštri. Iš čia ir atsirado ta Aštri Broma ar Aštrūs Vartai, nors jie nieko neturi bendra su aštrumu. Man ligi šiol išliko įspūdis, kad tą vardą aiškindamas Gustaitis rėmėsi jo paties pasiekta logiška išvada. Ogi jis nieko neteigdavo, ko pats nebūdavo gerai išsiaiškinęs. Taigi kun. Urbonavičiaus teigimą galiu paliudyti kaip gyvas liudininkas.

Kai kieno spėjimai Aušros Vartų vardą atsiradusį nuo neva smailios miesto dalies, kuri plane atrodo "aštriu" kampu išsikišusi, neverti dėmesio, nors paminėti ir mūsiškėj enciklopedijoj. **A. Bendorius**

MOVING
SERENAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidimai ir pilna apdrauda.
2047 W. 67th Place, WA 5-8063

DULKIŲ ŠIURBLIŲ TAISYMAS.
Valome, ištepame, suderiname, Pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — **Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.**
B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

MOVING
J. NAUJOKAITIS
Ilgų metų patyrimas
Apdraustas perkraustymas
WA 5-9209 Chicago, Illinois

MOVING
Apdraustas perkraustymas įvairių atstumų
A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

RINOS IR NUTEKAMIEJI VAMZDŽIAI
Ekspertiškai uždedam naujus ir taisome senus. Pilnai apsidraudę. Darbas garantuotas.
A. ABALL ROOFING CO.
LA 1-6047 arba RO 2-8778

WAGNER & SONS
Typewriters - Adding Machines - Checkwriters
Nuomoja - Parduoda - Taiso
NAUJOS — NAUDOTAS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
MOKYKLĄ BAIGIANTIEMS DĖMESIO! ! !
Pirkę mašinėlę Olympia, arba Hermes portable ir atnešę šį skelbimą gausite $5.00 nuolaidą.
NAUJOJE VIETOJE
5610 So. Pulaski Road, Tel. 581-4111

Heating Contractor
Įrengiu naujus ir perstatau senus visų rūšių namo apšildymo pečius ir air conditioning į naujus ir senus namus Stogų rinas (gutters), vandens šildymui boilerius. Turiu leidimus dirbti mieste ir užmiesčiuose. Darbas atliekamas greitai ir sąžiningai. Apskaičiavimai nemokamai.
DOMAS ŽUKAUSKAS
HEATING & SHEET METAL
4444 S. Western, Chicago 9, Ill.
Telefonas VI 7-3447.

Sinclair
RICHMOND SERVICE
Kampas Richmond ir 63rd Street
Užsieninių ir vietinių automobilių taisymas. Priklauso Chicago Motor Club. Nelaimės atveju, skambinkite
GR 6-3134 arba GR 6-3353
Sav. — Juozas (Joe) Juraitis

DEKORAVIMAS
IŠ VIDAUS IR IŠ LAUKO
Kilimai ir apmušti baldai valomi.
J. RUDIS — Tel. CLiffside 4-1050

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ
ir kitus kraštus.
P. NEDZINSKAS, 4065 Archer Av
Chicago, Ill. 60632. Tel. YA 7-5980

HIGH RATES
4.75% per annum on regular savings
INSURED
5.25% per annum on investment bonus
Savings Insured to $15,000.00
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
4071 Archer Avenue, Chicago, Illinois 60632

FRANK'S TV and RADIO INC.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO, STEREO APARATŲ PADAVIMAS IR TAISMAS. TAIPGI ORO VĖSINTUVAI IR SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

Kas tik turi gerą skonį,
viską perka pas Lieponį!
●
LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875
Vedėjas — J. LIEPONIS
Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val. iki 6 val. vakaro
Sekmadieniais atdara nuo 12 iki 5 val. popiet

PLANINGAS TAUPYMAS *MOKA GERUS DIVIDENDUS. PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!*
5 1/4% *Mokamas už vienų metų taupymo lakštus nuo išdavimo datos ($10,000.00 ar daugiau, įdedant po $1,000.00)*
4 3/4% *Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.*
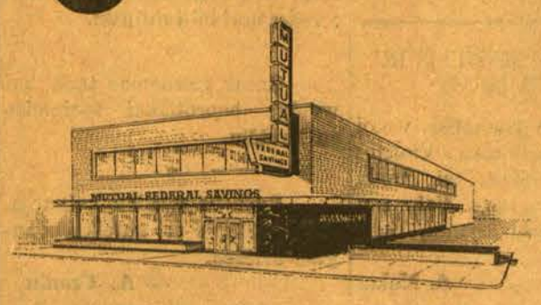
DĖL INFORMACIJŲ KREIPKITĖS
MUTUAL Federal SAVINGS
2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4: Thursday 9 to 8: Saturday 9 to 1; Wednesday closed.
PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING
INSURED

KNYGOS JŪSŲ BIBLIOTEKAI
Jurgis Savickis: ŽEMĖ DEGA, rašytojo ir diplomato atsiminimai iš 1939 - 1945 m. kruviniausio ir tragiškiausio mūsų tėvynės ir Europos istorijos. Apie 870 psl. dviejuose tomuose..... **$4.50**
Jonas Aistis: APIE LAIKĄ IR ŽMONES, literatūriniai atsiminimai apie laisvėj kylantį Kauną ir jo kultūrinį kilimą..... **$2.50**
Illinois State gyventojai prie kainos turi pridėti 5% taksų.
Užsakymus ir pinigus siųskite:
DRAUGAS
4545 West 63rd Street, Chicago, Illinois 60629

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME

THREE AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st Street Tel. GR 6-2345-8
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Trys Moderniškos Koplyčios:
4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7 - 1741 - 2
4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3 - 0440 ir LA 3 - 9852

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų laidotuvių ir kitų papuošimų
2433 West 63rd Street, Chicago
Telef. PR 8-0832 PR 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON,
SAVININKO
SAINT CASIMIR
MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Atanų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3 - 6335
Vienas blokas nuo kapinių

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS
4848 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 SO. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 SO LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 — 1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 SO 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1008
LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWNS ILL., Tel. — 636-2320

Spygliai ir Dygliai

Redaguoja dr. S. ALIŪNAS

LAZDA TURI DU GALU

Didžiausias žemėje malonumas, kad lazda turi du galu. Jei turėtų lazda tik vieną galą, tai vienas vis gautų kulti, o kitas, taip sakant, vis išliktų nekultas ir taptų dėl to baisiai nelaimingas, nes juk už nekultą niekas nieko gero neduoda.

Žinoma, nieko nėra svarbiau, kaip patriotizmas. Yra žmonių, kurie vardan to patriotizmo norėtų mus visus klumpėmis ar vyžomis apauti, arba, taip sakant, vietoj biauraus automobilio kokiu šauniu žemaitukų važinėti. Na, ir dar daug tokių patriotinių reikalavimų stato, kad tas ar tas tautiškai, lietuviškai, nepaisant kaip tai ir būtų galima, reikia padaryti, užmiršdami realizmą, kad gyvena kitame krašte. Ir šitą primena šaunios lazdos kitas galas, kad viskas gerai, kas lietuvišką, tačiau ir didžiausias patriotas nebenori lito, o nori dolerio. Jei nebūtų lazdos, kas iš svajonių pasaulio grąžintų realizman.

Mums tėvai Lietuvoje vis aiškino, kad su lietuvių kalba toli nenueisi, bet ir su ta kalba, vaizbūnai visą Vokietiją apkeliavo prieš dvidešimtmetį ir ta proga reiktų sukakčiai kokį banketą padaryti, šių banketinių metų gadynėje. Tačiau ne tai norėjom pasakyti. Norėjom priminti: kaip tave tėvai vertė mokytis svetimų kalbų, sakydami, jog su lietuvių kalba netoli nueisi, taip tu dabar vaiką turi versti mokytis lietuvių kalbos, kad tas vaikas per toli nenueitų.

Va, sau seniau tėvai šoko, kokius ten fokstrotus ir tėvus kapelionai ir direktoriai bausdavo, kad taip nemoraliai šoka. Dabar gi tėvai vaikus, kad šie perdaug moderniai kraiposi, vienas kito visai neliesdami. Ir suprask, kas kur kada modernu ir kuris lazdos galas kurį kada vanos.

Laikas geras žaizdų gydytojas, tačiau blogas grožio salono vedėjas.

Teatras taip pat lazda su dviem galais. Va, seniau senieji mokė jaunuosius, dabar staiga vis kas atvirto — senieji ryžtasi mokytis iš jaunųjų.

Lazda turi du galus, ir tai labai aišku ne tik šiandien, bet tai buvo aišku ir senaisiais amžiais. Ir kiekviename žingsnyje tai labai jau pabrėžtina. Jeigu kas kitas ilgą prakalbą sako, tada ji nė velnio neverta, bet jei tu pats sakai, tada jau kitas lazdos galas. Jeigu jau kitas neaukoja kam nors, tai aiškus šykštuolis, jei gi tu pats neaukoji, tada jau antras lazdos galas, aišku, tu moki gyventi ir kas tave šykštuoliu vadina, tas yra, taip sakant, tikras ekonominis beraštis.

Lazda turi du galu ir gerai, kad turi, kitaip, gerdamas, nebežinotum, kada sustoti, nes nebūtų pagirių, dirbdamas du šiftu, nebežinotum, kada sustoti, jei ne atsigrįžtų lazda ir nereiktų persidirbus, pinigų daktarui išmokėti. O lazda anksčiau ar vėliau apsisuka, kada kuris galas tau užkirs, negalėtų, tur būt, nė tokia gudri kaip Aldona Anyta pasakyti. Ir gerai, kad lazda grąžina mus realybėn, nes anot Ant. Gustaičio:

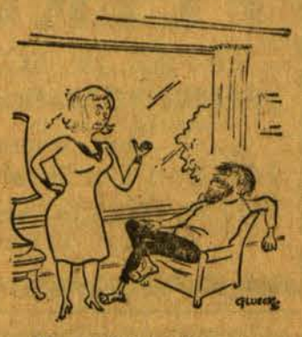

— Tu nesitijok, žmonele, kad aš barzdos neskutu, tai ne šiandieninė hippių mada. aš iscenizuoju Maironio eilėraštį: "Lietuviai barzdočiai dūmoja".

Jei nori, kopk į Everestą,
Ar žvelk nuo sandėlio alaus —
Visur vienodas vaizdas bręsta
Pasaulio realaus.

V. V.

REDAKTORIAUS IŠPAŽINTIS

"Metmenų" vyr. red. dr. V. Kavolis naujausiame "Metmenų" numeryje prisipažįsta: "Šiandien JAV nėra nei vieno lietuviško periodinio leidinio redaktoriaus, turinčio teisę tarti: kovojau už žodžio laisvę ne vien sau, ir už kultūrinius standartus, ir mano laikraštyje jie saugūs".

Apie kitų leidinių liniją mes dar aiškiai nežinome, tačiau malonu, kad bent "Metmenų" redaktorius prisipažino, kad jis nekovoja už žodžio laisvę ir kad literatūriniai standartai jo laikraštyje nėra saugūs.

ATSAKYMAS IR PAVOJAI

— Būkite malonus ir pasakykite, kiek dabar laiko? — klausia jaunuolis pagyvenusį vyrą.

— Atsiprašau, bet negaliu pasakyti. Matai, jeigu atsakysiu, tai jau užsimezga pažintis. Tamsta mane pakviesi iš mandagumo kavos, o aš, atsilygindamas pas save, o ten mano gražioji duktė, ir jūs galite susimylėti ir panorėsite tuoktis, — tai kaip aš galėsiu dukterį leisti už vyro, kuris net laikrodžio neturi?

PAKLYDĘS TRAUKINYS

Traukinio Paryžius-Nica kontrolierius kreipiasi į patogiai kupėje įsitaisiusią ponią:

— Jūsų bilietas į Kale, o šis traukinys eina į Nicą.

— Ach, šitaip. O ar jūsų mašinistai dažnai taip apsirinka?

Union Pier, Ill., vasarvietėj pokalbis apie svorio numetimą ir kokiame restorane geriau valgyti duoda.

IŠ PRATIMŲ

Mokslo metams baigiantis, vienas skaitytojas atsiuntė klausimų iš lietuvių kalbos pratimų šeštajam pradžios mokyklos skyriui, gana linksmai nuteikiančių.

Pratimuose yra ir toks klausimas: "Kuri svarbi kūno dalis yra, kuri padeda šilumą išlaikyti?" Atsiuntėjas mano, kad tokia svarbi kūno dalis yra liežuvis, nes jis ir šiltai stovi, ir kai žmogui šalta gali paprašyti, kad krosnį pakurtų.

GARSŪS MIESTAI

Čekoslovakijoje atostogaująs sovietų pareigūnas užsuko į Pilseną.

— Aš pažįstu jūsų miestą dėl jo gero alaus, — pasakė jis lydėjusiam čekui.

— Labai malonu tai girdėti. O iš kurio Sovietijos miesto jūs esąte kilęs? — paklausė čekas.

— Iš Vorkutos!

— O, tai garsus miestas savo milžiniškomis kapinėmis! — sušuko čekas.

SENIŲ BALIUS

— Mamyte, aš vakar buvau tokių atsilikusių baliuje, kur visi šoko dar susikabinę.

Vyras atliekąs namų ruošos darbus aiškina svečiui:

— Tu esi laimingas, gauni tik dvi savaites atostogų, o aš gaunu tris.

Spaudos apžiūrinėjimas

BAIMĖS PASIDALINIMAS

Šitokį klausimą stato Art Buchwald savo kondensuotam pasisakyme, atspaustam "Catholic Digest", ir po to pataria: "Pasidalinkime baiminimąsi tarpusavy". Esą, vienas iš didžiausių nūdienos bėdų pasaulyje yra žmonijos ir žmonių kasdieninė baimė. Žiūrėk čia tik baiminiesi kokiu nors vienu reikalu ir dar nepabaigei baimintis, jau kita kokia baimė slenka tavo durų link.

Daugelis amerikiečių, esą, yra taip save paruošę, kad jie baiminasi visais reikalais iš karto, nepaisant kalte kala į galvas, jog liautumėsi tai darę. O tokius patarimus amerikiečiams duodą be veik visokiausių profesijų žmonės: ir mokslininkai, ir politikai, ir generolai ir "social workeriai", daktarai, advokatai, TV komentatoriai, laikraščių kolumnistai ir t.t.

Autoriaus šeimoje nutarta tas baimes tarpusavy pasidalinti! Jo tėvas nutaręs baimintis išimtinai tik Viduriniausiais Rytais. Jo sesuo Alice sutikusi baimintis tik Kinija. Ir šis objektas atkritęs iš kitų baiminimosi programos. Bent kuriuo laiku, kai tik sesuo ką nors išgirstanti per radiją ir perskaitanti laikraščiuose apie Mao ar raudonuosius gvardus, ji susišaukianti savo šeimos narius ir pasisakanti, kad ji dėl to visko "labai besibaiminanti". Žinoma, kiti šeimos nariai reiškią jai užuojautą dėl jos baimės, bet ką gi kita padarysi — tai jos pareiga baimintis dėl Kinijos...

Jo sesuo Edita besibaiminanti per dideliu žmonių skaičiaus gausėjimu žemėje. Kodėl ji šią poziciją savo noru prisiėmusi, netgi kiti šeimos nariai to nežiną. Kažkas iš jų tik prisimenąs, jog sesuo Edita kažkurią dieną sakiusi, jog ji girdėjusi per televiziją Johnny Carson, Merv Griffin ar Joey Bishop programoj, kad 2000-taisiais metais kiekvienas žmogus žemėje teturėsiąs tik 20 kvadratinių colių ploto, kuriame jis turėsiąs pasitenkinti bestovėdamas.

Gi jų šeimos dėdė Oskaras apsiėmęs baimintis Vietnamu. Iš tikrųjų, tai niekas kitas ir nenorėjęs tos pareigos prisiimti, bet Oskaras pasisakęs, kad geriau baimintis dėl Vietnamo, negu dėl juodųjų demonstracijų Amerikoje.

Sesuo Doris esanti labai didelė frankofilė. Ji sutiko išimtinai baimintis tik prezidentu de Gaulliu.

Žmona apsiėmusi baimintis cigarečių rūkymu, nors jos vyras, labai norėjęs ją nuo to baiminimosi atkalbėti, nes juo žmona, daugiau baiminasi dėl rūkymo, juo daugiau cigarečių surūkanti. Vienas, esą, reikalas iš to visai šeimai naudingas, kad, jai baiminantis dėl rūkymo, visi kiti galį sau rūkyti be jokios baimės.

Vienas svainių apsiėmė baimintis dėl eismo saugumo keliuose, kitas dėl oro užteršimo (air pollution). Tik viena Iza gavusi, bene, kartais sunkiausią o kartais lengviausią baiminimosi sritį — baimintis dėl beisbolo klubo Bostono Red Sox.

Kadangi šios istorijos autorius gyvenąs Washingtone, tai šeima jo prašiusi sutikti baimintis dėl prez. Johnsono. Iš pradžių jis labai tos pareigos nenorėjęs prisiimti, nes baiminimasis dėl LBJ reiškiąs ne ką kitą, kaip pilno laiko darbą, tačiau, šeimai, labai užsipuolus, jis tą pareigą prisiėmęs. Jų įrodymams jis negalėjęs atsispirti ir pasipriešinti, nes šeimos nariai nurodę, jog jie taip ilgai baiminęsi dėl jo paties, o kodėl jis, girdi, dabar negalėtų (už juos!) pasibaiminti dėl Lyndon Johnsono?

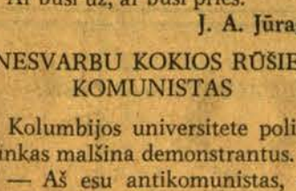

Šypsnis nors ir kreivomis linijomis lekia, tačiau visada pataiko.

Dėl tos tad priežasties jis ir sutikęs, nes baimintis dėl prez. Johnsono, jam nereikią baimintis dėl Nixono, nes tai jo tetos Molly pareiga.

P.A.

—o—

NEPRIKLAUSOMUMAS

Į aukštą žolę įsisukę,
Žiogai vis čirškia kaip padūkę.
Jie atkakliai tą gaidą grieš
Ar būsi už, ar būsi prieš.

J. A. Jūragis

NESVARBU KOKIOS RŪŠIES KOMUNISTAS

Kolumbijos universitete policininkas malšina demonstrantus.

— Aš esu antikomunistas, — šaukia vienas studentų.

— Man nesvarbu kokios rūšies tu komunistas, — sušuko policininkas, grūsdamas jį šalin, — jei visi nė velnio neverti.

MAINAI

Rinkėjas senų dalykų pasakoja savo draugui:

— Pasisekė surasti idiotą, kuriam įkalbėjau seną mašiną, vežiojusią Napoleoną.

— O ką jis tau davė mainais?

— Nešiojamą radijo aparatą, kuris kadaise priklausė Juliui Cezariui.

LINKSMOS SKYRYBOS

Šiais laikais skirybas gauti nėra taip lengva, todėl, norint, taip sakant, atsikratyti savo visokių žmonų ar vyrų, reikia sugalvoti ir rimtas priežastis, o jų kaip matome yra tikrai rimtų. Ir kadangi birželio mėnesį daug jungtuvių, juos čia kaip pavyzdžius parodome.

Clevelande viena moteris laimėjo išskyrimą, kadangi, kai ji ligoninėj laukė kūdikio, jos vyras į kiną vaikščiojo su naujagimių skyriaus nurse.

Los Angeles viena moteris gavo skirybas, kai teisme pasiskundė, kad, jai vairuojant, vyras sėdi mašinos užpakaly ir ją tampo už ausų ir plaukų, norėdamas pasakyti, kaip reikia važiuoti.

Bostone viena moteris laimėjo skirybas, kai ji teisme pasiskundė, kad nuo vestuvių jos vyras su ja kalbėjo tik tris kartus. Teismas priteisė išlaikymą žmonai ir trims vaikams.

Chicagoje vieno profesoriaus žmona gavo skirybas todėl, kad vyras ją vertė skaityti vakare drabužinėje, kad jam savo skaitymu netrukdytų miego.

Denveryje vienas vyras prašė skirybų, kadangi jo žmona pagrasė jam peiliu, primušė jo motiną, bet svarbiausia — pavogė jo penketą kralikų.

San Francisco vienas vyras gavo skirybas todėl, kad žmona pasamdė privatų seklį išaiškinti ką jis veikia, kai nebūna namie, o už seklį jis pats turėjo sumokėti.

PATARIMAS

— Jei tuojau pat neduosi man saldainių, tai aš jau nebemylėsiu daugiau tavęs, — sako Petriukas.

— Prieš pietus negausi saldainių.

— Tai tada aš išvykstu labai toli. Į mėnulį ar kur kitur.

— Tvarkoj, tik netrenk per smarkiai durų, išvykdamas, ir gerai nusivalyk kojikes, grįždamas.

ŽMONAI LEIDIMĄ GAVUS

Du draugai susitinka važiuodami dviračiais.

— Sveikinu! — šuktelėjo vienas, matau, kad tavo žmona irgi jau išmoko vairuoti automobiliu.

MĖSA IR KATINAS

Draugai nusipirko 5 svarus mėsos, padėjo ant stalo ir nuėjo pirma nugert. Mėsa dingo. Žiūri kad netoli sėdi katinas ir laižosi.

— Tikriausiai katinas suėdė!

— Patikrinkim! — sako kitas ir deda katiną ant svarstyklių.

— Lygių lygausiai 5 svarai, — triumfuoja pirmasis.

— Bet kur tada katinas? — su abejoja trečiasis.

Panašus likimas

Meškeriotojas ištraukė žuvytę, užkibusią ant meškerės ir pradėjo filosofuoti: "Matai, kokis panašumas: nelaimė ateina ir žuviai ir žmogui, kai tik ne laiku prasižioja".

PLOKŠTELĖ MAŽIEMS IR SUAUGUSIEMS

"O jeigu jau paaugliai, vietoj Joan Baez, pasirenka Violetos Bendžiūtės plokštelę, tai nauda apčiuopiamesnė, negu šiaip sau suaugusių pasiklausymui, sergant pagiriomis".

A. Nakas

Clevelande vyras prašė atskirti nuo jo antrosios žmonos, kadangi ji priimdavusi instrukcijas kaip elgtis su vyru iš jo pirmosios žmonos.

New Havene vyras paprašė skirybų ne todėl, kad jis išlaiko be žmonos ir penketą jos nedirbančių brolių, bet todėl, kad šie dieną taip triukšmauja, jog neduoda jam išsimiegoti.

New Yorke vienas vyras gavo atsiskyrimą, kai jis teisme pasiskundė, kad negali spėti rinkti žmonos išmėtytų daiktų valgykloje ir salėse, esą jis visada turi grįžti į restoraną ir kaip šuo šniukštinėti apie žmonių kojas ar neras žmonos pamestos pirštinės.

Pats žiauriausias dalykas buvo išgirstas Brooklyno teisme, kur žmona gavo išsiskyrimą todėl, kad vyras labai žiaurus, jis jų vestuvinėj nuotraukoj nuotakai pripaišė ūsus.

Perilgai užsikalbėjęs garbingai išnešamas ant rankų.

SAUGUMAS

Motina savo mažametį sūnų vis bara, kad nebristų toli į jūrą. Sūnus klausia:

— O kodėl tėtė gali bristi?

— Jis gerai apsidraudęs, — paaiškina mama.

AR DAUG NORI MOTERYS?

Sako, jog netiesa, kad moteris daug nori, ji būnanti patenkinta ir nedideliu dalyku, jei tas nedidelis dalykas yra absoliučiai tas, kurio ji nori.

PATARIMAS VEDUSIEMS

Protingas patarimas vedusiems vyrams esąs toks: su gražiomis moterimis dėkis labai protingu, su protingomis moterimis — būk linksmas, su jaunomis mergaitėmis — būk labai rimtas, o su senomis moterimis — labai nerimtas ir padykęs.

Kepinimasis saulėje reiškia, kad pavėlavai atvažiuoti ir neberandi laisvo stalo piknike.

GĖRIMO BŪDAS

— Mano tėvui septyniasdešimt metų, o jis neišgėrė nė vienos taurelės.

— O, daug yra žmonių, kurie geria tiesiog iš butelio.

LAIMINGASIS

Vienas barzdotas ir nešvarus hippies eina gatve ir susitinka kunigą, parišta ranka.

— Kas atsitiko? — klausia hippies.

— Maudžiausi vonioje, paslydau ir išsisukau, — atsakė kunigas.

— Tai kaip gerai, kad aš nesu katalikas, — pasidžiaugė savo

OPTIMISTAS IR PESIMISTAS

— Kas yra optimistas ir pesimistas? — klausia vienas vokietis kitą Muenchene.

— O, pesimistas mokosi rusų kalbos, o optimistas anglų.

— Vargšas žmogus nori būti turtingas, turtingas nori būti gražus, vienguns nori būt vedęs, o vedęs nori būti mirusiu.

*

— Garas gaunamas tada, kai vanduo beprotiškai susimaišo su karščiu.

*

— Šypsena mažiau kainuoja, negu elektra ir suteikia daugiau šviesos.

— A. Cronin

— Man nereikia jokių draudimų, aš pats turiu savo rankoje visus inšiūrinsus.

Mintys prakalbų pagerinimui

— Amerikos bibliotekose yra 70 mil. knygų, bet kai nori kokią gauti, ji dažniausiai yra paimta.

*

— Nereikia bijoti pramogų, nes jei žvakę degini iš abiejų galų, gauni daugiau šviesos.

*

— Norėdamas sustabdyti mašinoj triukšmą leisk žmonai vairuoti.

*

— Šis pasaulis — kaip tikra ligoninė. Kai tik tu, žmogau, jau pasijunti įsitaisęs patogiau, vis atsiranda kas nors, kas tave įstumtų į kokią bėdą — į nepatogumą.

*

— Juo ilgiau žebenkštis saugo vištas, juo mažiau jų lieka.

*

— Melagis nusibaudžia ne todėl, kad juo niekas netiki, bet kad jis pats niekuo nebegali tikėti.

*

— Smaguris yra toks žmogus, kuris pakviestas į vakarą, su vynu, moterimis ir dainomis, klausia, kokios rūšies bus vynas.

—o—

Socialistinė lygybė

"Šluotoje" Pr. Rasčius išspausdino eilėraštį Milijonierė, kurioj išryškėja taryb'nė lygybė, mat, Sovietijoj visi lygūs, bet tas, kuris pripuola prie maisto, yra už kitus lygesnis.

tiesiog nusirito
"Praėjo pro šalį...
Ne! Nepraėjo —
lengvai pavėjui
sabalų
ir gerų
kvepalų,
auskarų
ir madų,
ir žiedų
nebylys
kamuolys.
— — —
Milijonierė, manot, praėjo?
Ne!
Restorano N. padavėja".

J. A. R-vydas atsiuntė šiuos, pagal V. Kudirką parašytus, posmus:

Kol jaunas o broli, skubėk prie altoriaus
Nučiupęs už rankos Nijolę ar Oną
Kol nugara tiesi — atrodai padoriai,
Nesnausk, susiraski sau žmoną.

Tuoj vesdamas žmoną gali gauti su kraičiu,
Arba, kitaip tariant, su gera pasoga,
Vėliau gi jei vesi — gausi su "artraičiu",
Su kokia podagra ar amžina sloga.

Kuomet pasijusi, kad tinki prie seno,
Pakaušis nuplikęs, diegliai remia šoną,
Kai nosis žydės nuo išgerto šampano,
Tada bus per vėlu galvot apie žmoną.

Gyvenimo knygą skaityk laps į lapą,
Ir kolei dar protas tau nėra sukliuvęs,
Kad būdamas vienas nežengtum į kapą
Nevedęs, be ženklo, kad žmogumi buvęs.